

DE WATEROPGAVE

EUROPESE
RICHTLIJNEN OF
NEDERLANDS
WENSDENKEN?

NOORD-NEDERLAND

DOOR: GEESJE ROTGERS, AGRIFACTS

PROGRAMMA

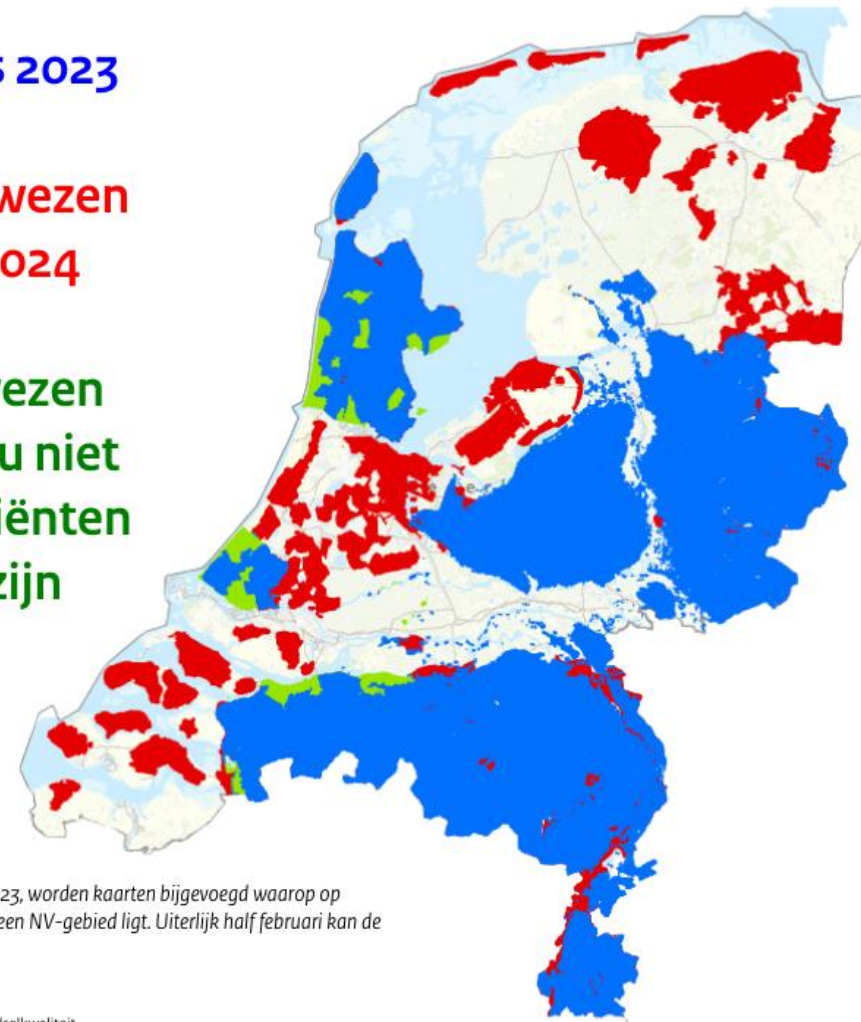
- Oppervlaktewater – nutriënten vervuilde gebieden
 - Waterdoelen EU en NL
 - Waterschappen hebben zaken onvoldoende op orde
 - Waar zit het grootste knelpunt in regio Noord?
- Grondwater – nitraatvervuilde gebieden
 - Beoordeling EU en NL
 - Overheid heeft zaken onvoldoende op orde

NUTRIËNTEN VERONTREINIGDE GEBIEDEN 2024

60% NEDERLAND
INGEKLEURD

Nutriënten verontreinigde gebieden Nederland per 2024

- **Aangewezen gebieden sinds 2023**
- **Nieuwe aangewezen gebieden per 2024**
- **Eerder aangewezen gebieden die nu niet meer met nutriënten verontreinigd zijn**

Bij de nog te publiceren regeling in december 2023, worden kaarten bijgevoegd waarop op perceelsniveau te zien is of betreffend perceel in een NV-gebied ligt. Uiterlijk half februari kan de boer dit ook raadplegen op [Mijnpercelen.nl](https://mijnpercelen.nl).

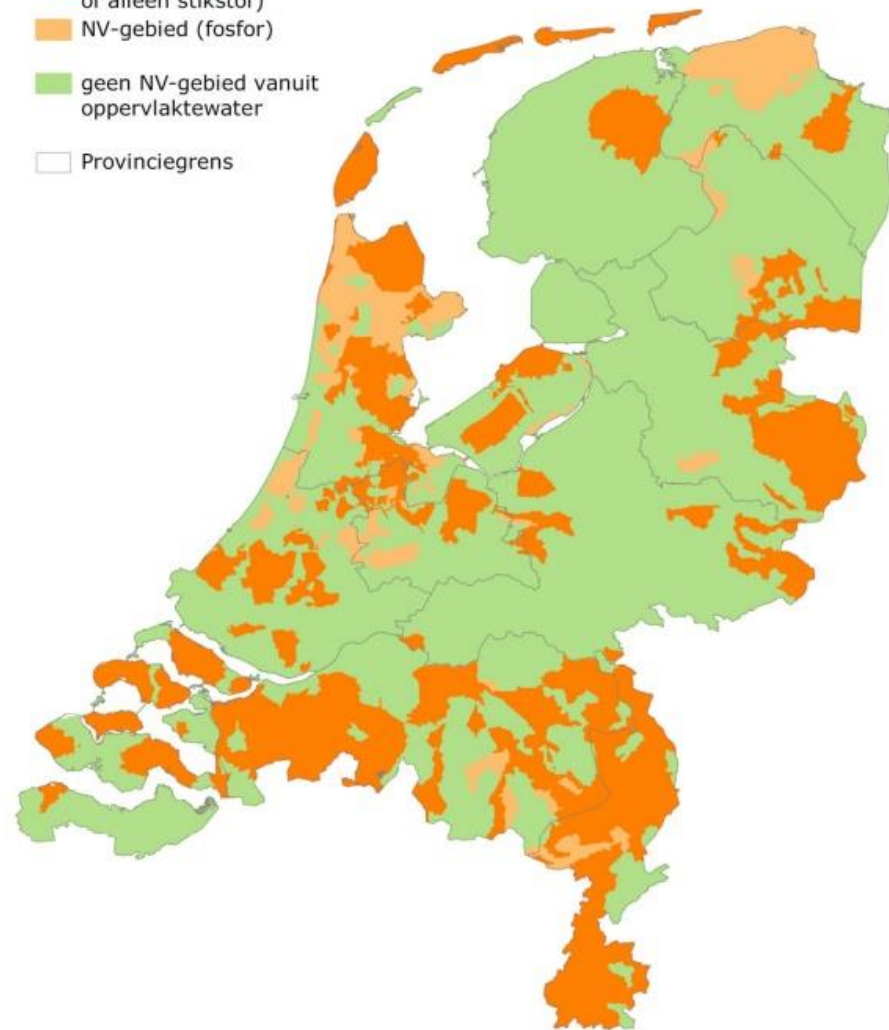
A wide river flows under a sky filled with soft, colorful clouds at sunset. On the left bank, there is a dense line of bare trees. In the middle distance, a white boat is on the water, and a red flag on a pole stands in the water. The water's surface is covered in gentle ripples. The overall scene is peaceful and scenic.

HET OPPERVLAKTEWATER

STIKSTOF EN/OF FOSFOR

Nutriënten Verontreinigde gebieden vanuit oppervlaktewater (NV-gebied)

- NV-gebied (stikstof en fosfor, of alleen stikstof)
- NV-gebied (fosfor)
- geen NV-gebied vanuit oppervlaktewater
- Provinciegrens

OPPERVLAKTEWATER - EUROPESE KRW-DOELEN (KADERRICHTLIJN WATER)

- de lidstaten dragen er zorg voor dat voor oppervlaktewateren de **best mogelijke ecologische en chemische toestand** wordt bereikt die haalbaar is, gezien de redelijkerwijs niet te vermijden effecten vanwege de aard van de menselijke activiteiten of verontreiniging;

ECOLOGISCHE /
BIOLOGISCHE
TOESTAND

Macrofauna (slakjes,
insectenlarven, bodemdiertjes)

Vissen

Waterplanten

CHEMISCHE TOESTAND

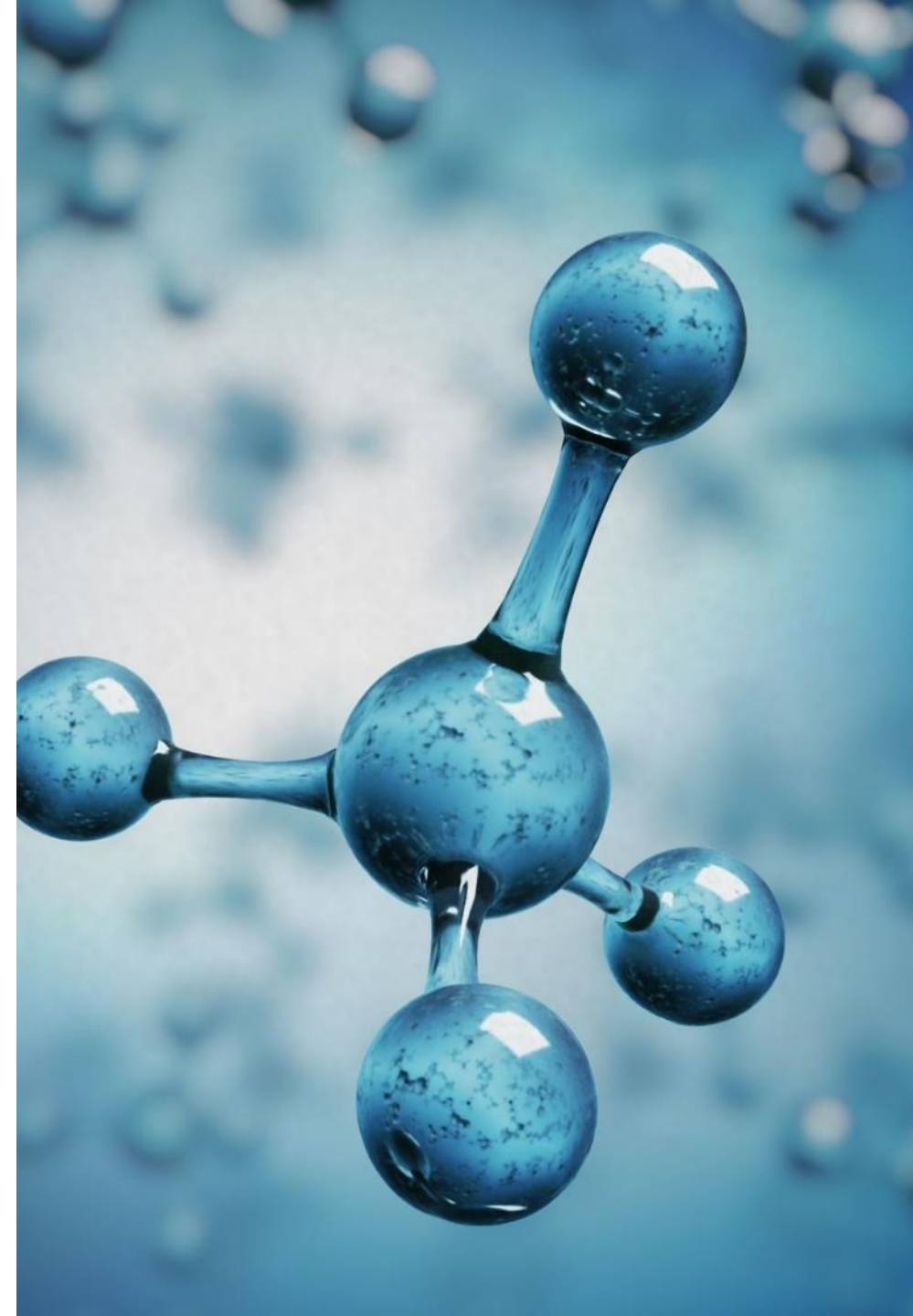
- Het oppervlaktewater in Nederland moet voldoen aan normen voor 33 Europees vastgestelde stoffen en de Nederlandse lijst met stofnormen.
 - Gewasbeschermingsmiddelen
 - Chemische stoffen uit de industrie
 - Stoffen: zink, zilver, selenium, kobalt, uranium
- **Stikstof (nitraat) en fosfor staan niet op de lijst!**
Waterschappen stellen hiervoor zelf normen vast.

2021: HOE STAAT HET MET DE VOORTGANG VAN DE KADERRICHTLIJN WATER IN NEDERLAND?

BRON: KENNISCENTRUM EUROPA DECENTRAAL

1. Met de voorgenomen maatregelen zal in 2027 in ca. 75% van de regionale wateren worden voldaan aan de norm voor nutriënten (stikstof of fosfor).
2. Voor de biologische normen wordt het doelbereik in 2027 geschat tussen 40 en 65%.
3. Voor een aantal chemische stoffen zal in 2027 nog niet voldaan worden aan de KRW-normen.

DE STAAT VAN HET REGIONALE OPPERVLAKTEWATER IN 2021 VERSUS DEC 2023

Volgens Europees Kenniscentrum liggen veel wateren op koers

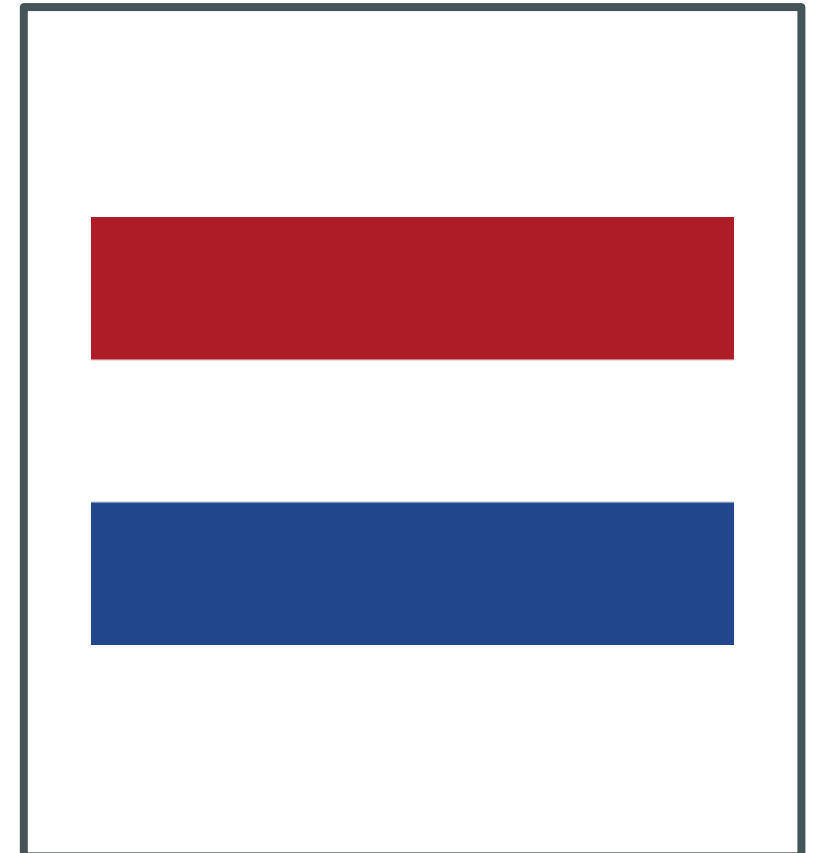
- Met de voorgenomen maatregelen zal in 2027 in ca. 75% van de regionale wateren worden voldaan aan de norm voor nutriënten (stikstof of fosfor). Op basis gegevens 2020/2021.
- Europa kijkt naar het 'verwacht doelbereik' in 2027

December 2023: Minister Piet Adema kleurt groot deel platteland in als NV-gebied

- Minister Adema maakt zijn kaartje op basis van meetdata over de jaren 2020 – 2022
- Adema houdt geen rekening met al ingezette maatregelen en 'verwacht doelbereik 2027'

WAAROM WERKT LNV NIET MET GEGEVENS 'DOELBEREIK 2027'?

- LNV: "De Europese commissie heeft in de derogatiebeschikking aangegeven dat gekeken moet worden naar de huidige waterkwaliteit (zie ook artikel 1 uit de derogatiebeschikking: "gebieden die verontreinigd zijn")
- Volgens LNV kan niet vooruit gelopen worden op de toekomstige gemodelleerde waterkwaliteit als gevolg van genomen en nog te nemen maatregelen.
- Er was daarmee geen ruimte om te werken met een 'doelbereik 2027' gegevens."

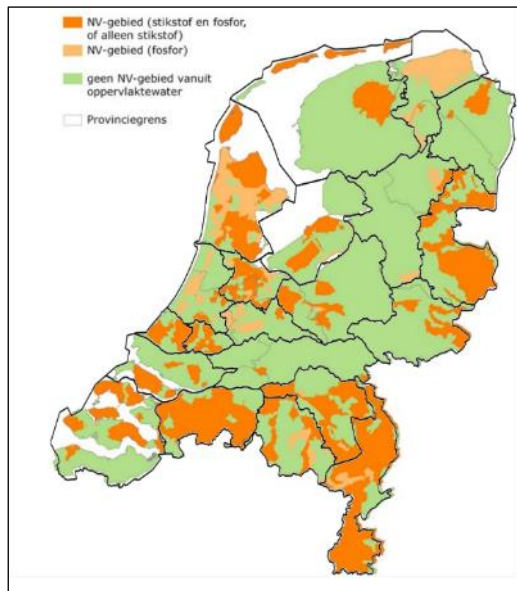

WAT ZEGT DE EUROPESE COMMISSIE IN DE DEROGATIEBESCHIKKING?

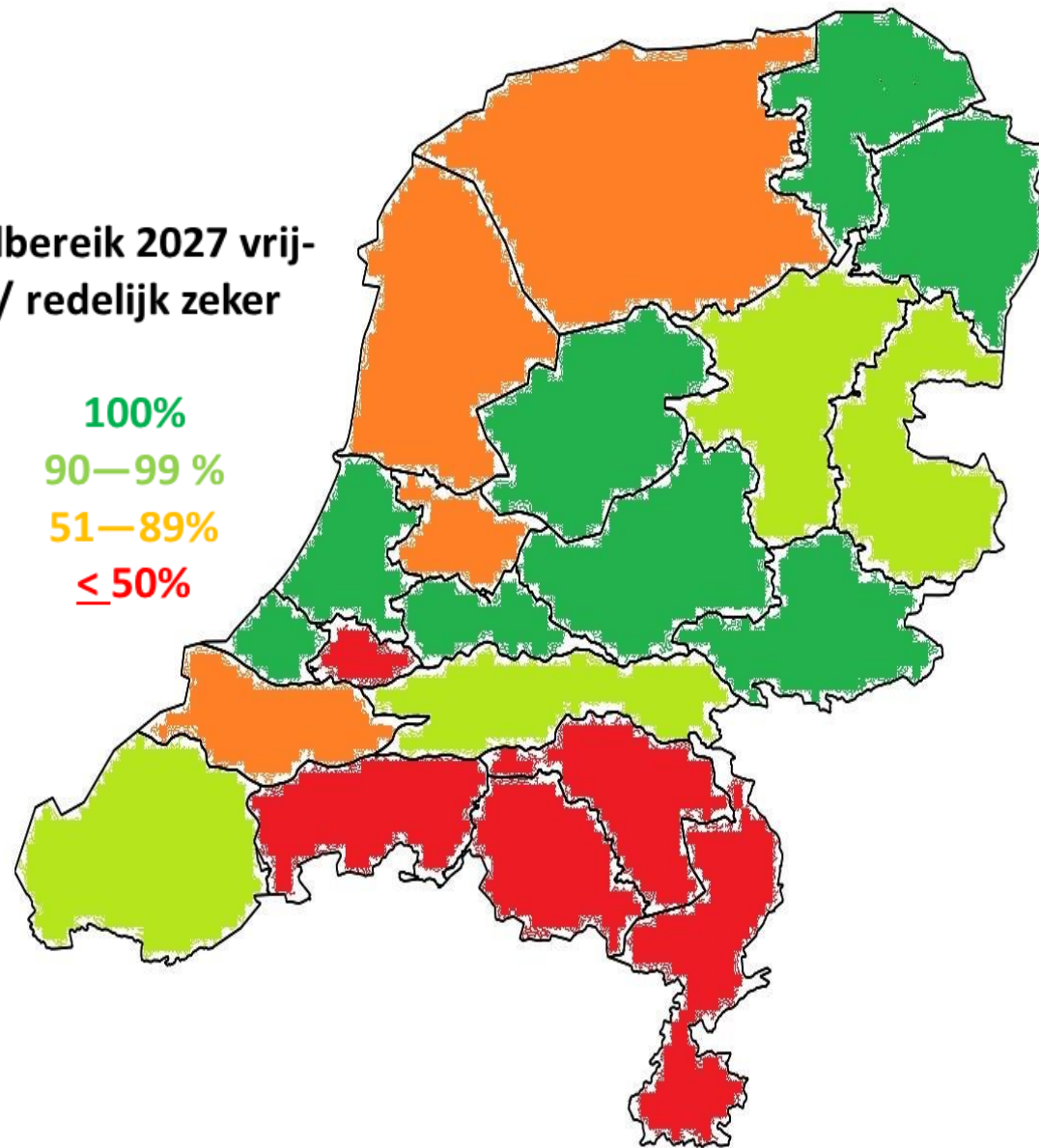
- (Overweging 22) Met name in met nutriënten verontreinigde gebieden is het noodzakelijk het 7e Nitraatactieprogramma en het addendum daarbij **aan te vullen met specifieke maatregelen** waarvan is erkend dat zij doeltreffend zijn bij het duurzaam nutriëntenbeheer op bedrijfsniveau en bij het verminderen van nutriëntenverliezen naar grondwater en zoet water
- De EU spreekt over het **halen van doelen** en het stellen van extra maatregelen.

DOELBEREIK 2027 MACROFAUNA PER WATERSCHAP (DATASET 2020)

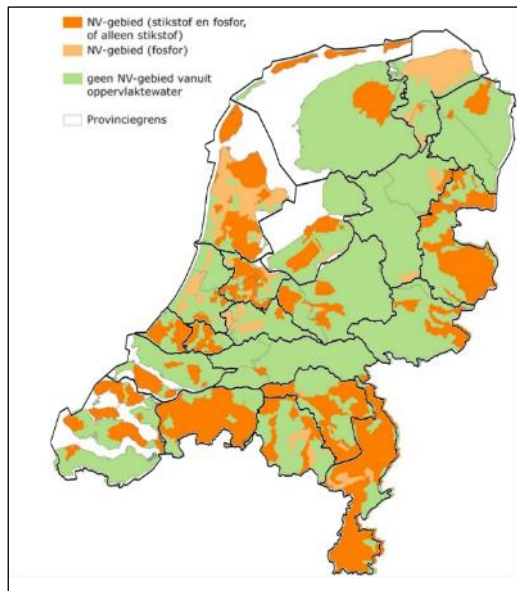

Doelbereik 2027 vrijwel / redelijk zeker

100%
90—99 %
51—89%
≤ 50%

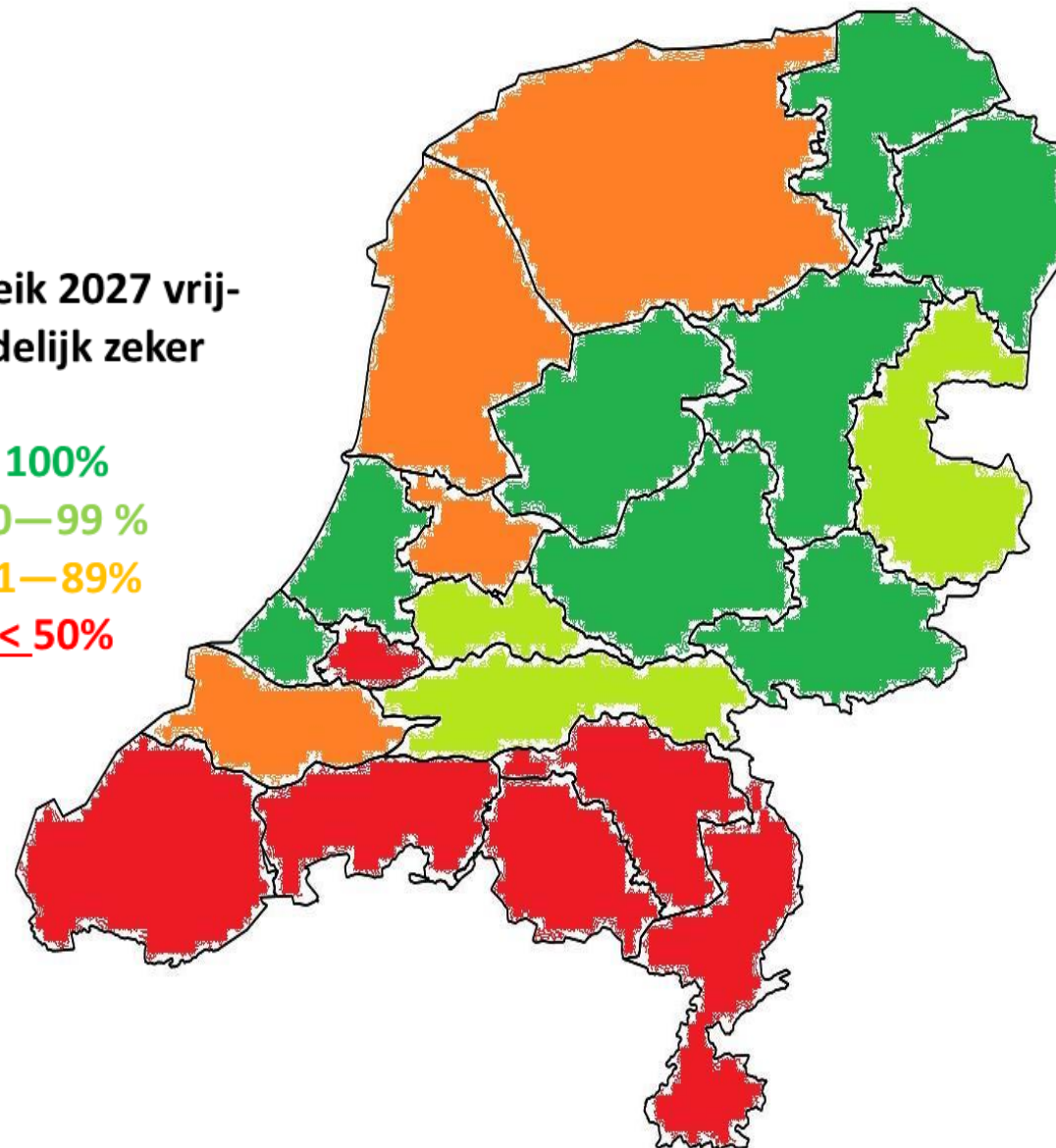

DOELBEREIK 2027 WATERFLORA PER WATERSCHAP (DATASET 2020)

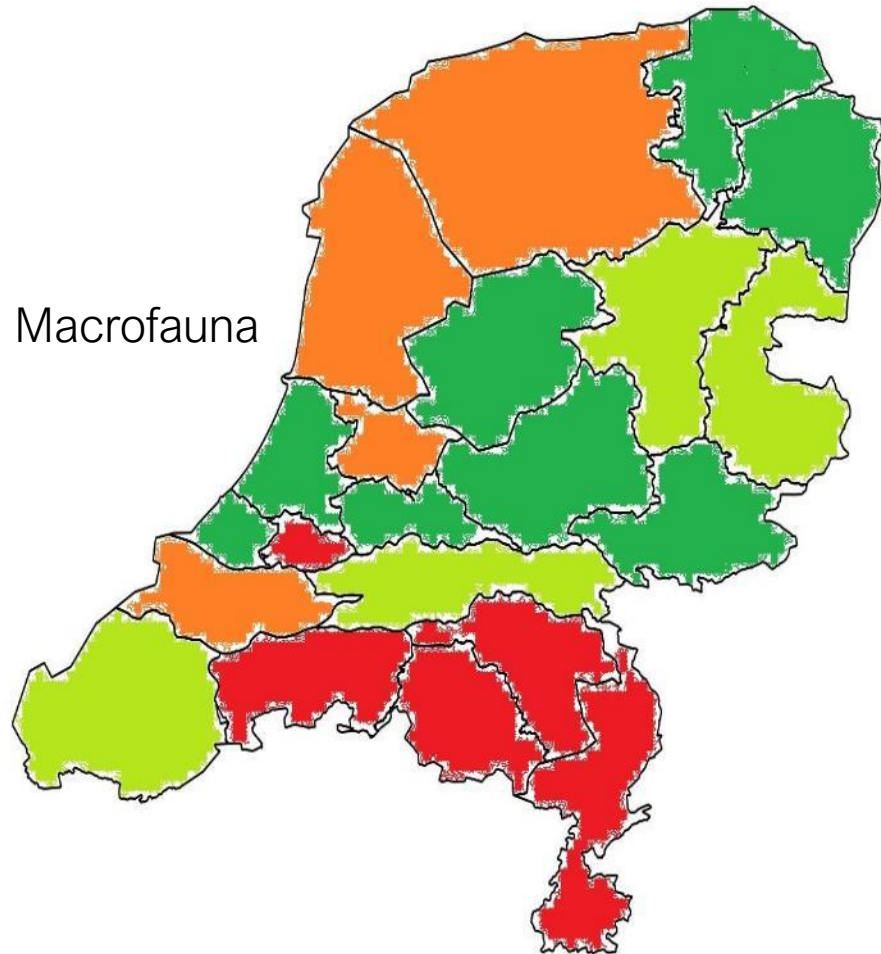

**Doelbereik 2027 vrij-
wel / redelijk zeker**

100%
90—99 %
51—89%
< 50%

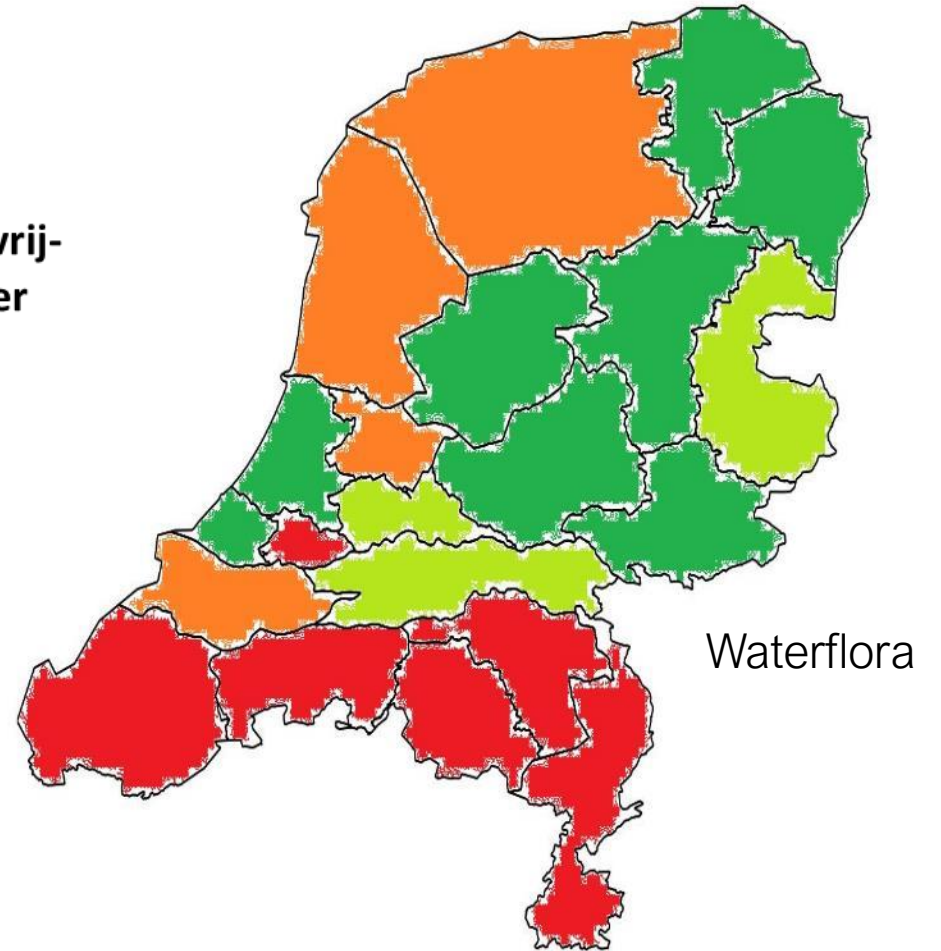

De grens van het waterschap als scheidslijn?

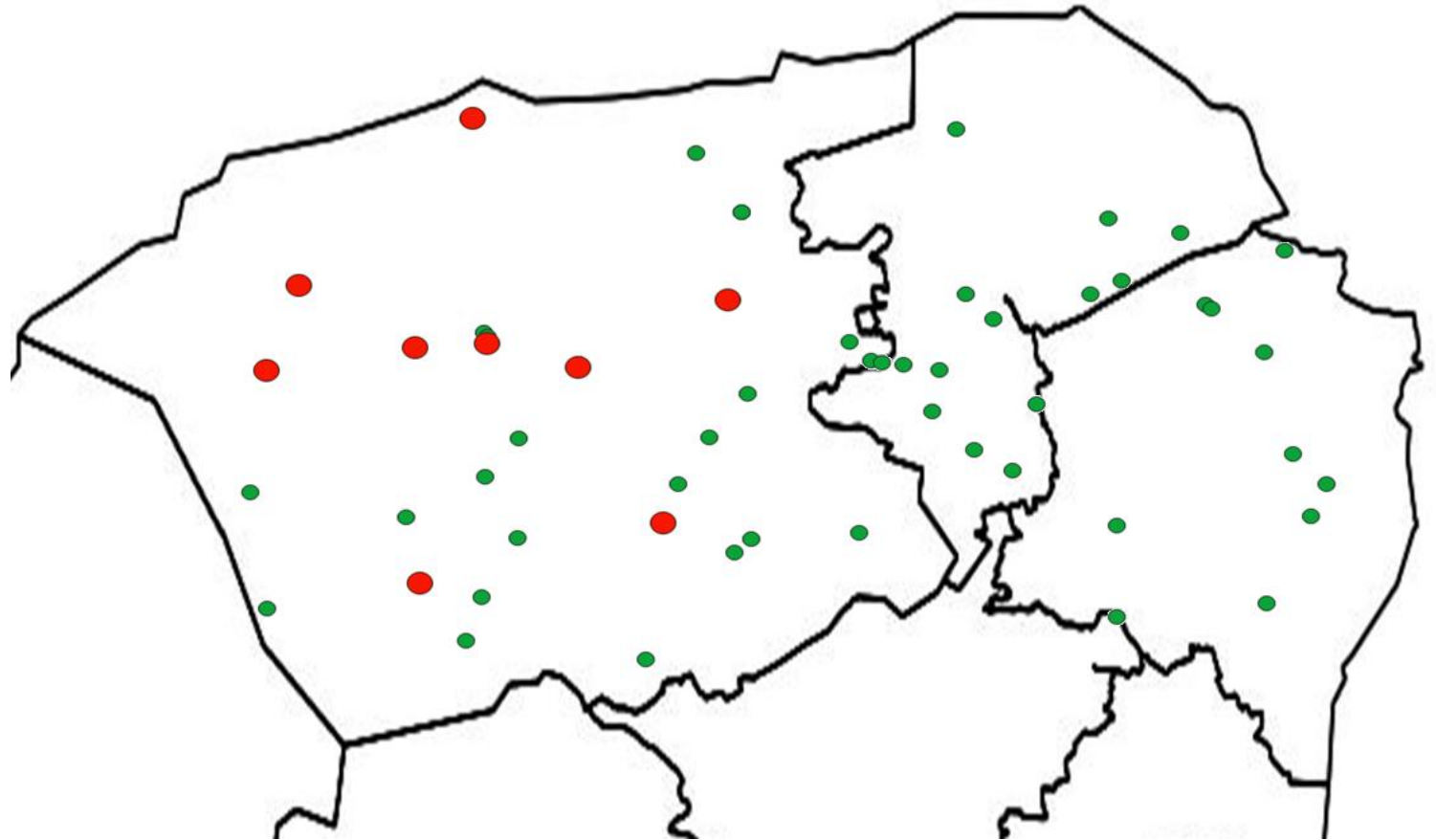
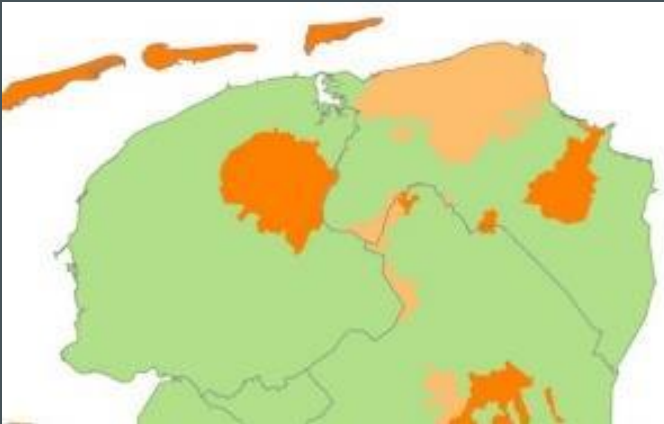
Doelbereik 2027 vrijwel / redelijk zeker

100%
90—99 %
51—89%
<50%

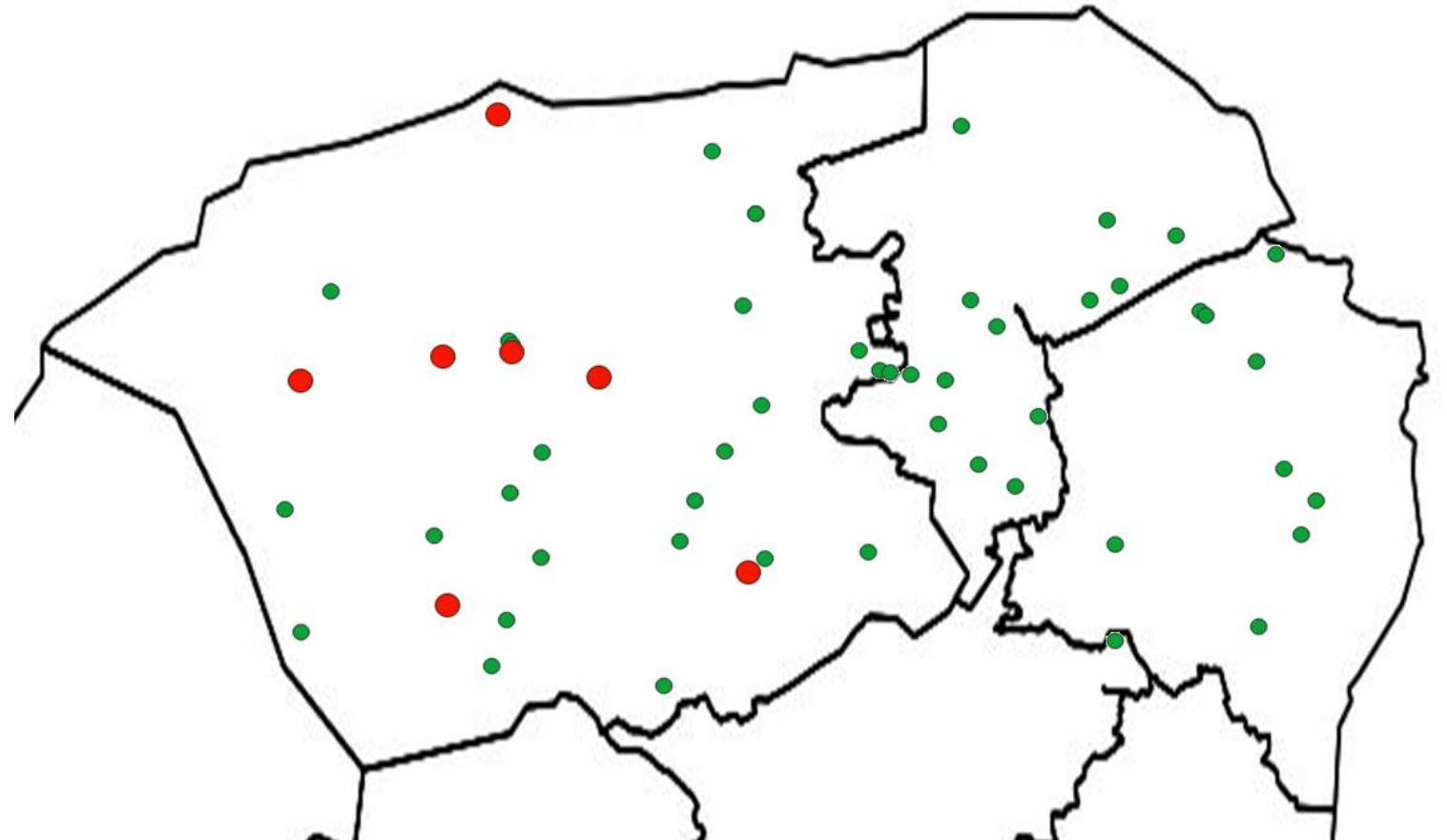
MACROFAUNA DOELBEREIK 2027 (DATA 2020)

- Pleksgewijs doelen niet gehaald in 2027

WATERFLORA DOELBEREIK 2027 (DATA 2020)

- Op dezelfde plekken de waterflora-doelen niet gehaald in 2027

CONCLUSIES

De EU stuurt op het halen van ecologische doelen in 2027.
Nederland stuurt op middelen (N- en P-metingen) in 2020 – 2022

Resultaat: Oók voor wateren die goed op koers liggen, volgt een extra pakket maatregelen. Veel 'patiënten' worden twee keer behandeld, terwijl één keer naar verwachting voldoende zou zijn.

Pleksgewijs worden ecologische doelen gehaald. Wat is hier aan de hand?

A wide-angle photograph of a lush green pasture. A narrow stream flows through the middle ground. Numerous cows of various breeds, including black and white, brown and white, and solid brown, are scattered across the field. Some are grazing, while others are resting on the grass. In the background, there are trees, a few farm buildings, and a wind turbine under a clear sky.

FOSFOR EN STIKSTOF
HET WATERSCHAP BEPAALT DE NORM

WATERSCHAPSNORMEN

- STOWA heeft maatlatten gemaakt voor alle watertypen. De ecologie is leidend. Doelen voor stikstof- en fosfor zijn 'afgeleid'.
- Waterschappen mogen de doelen aanpassen voor lokale omstandigheden (bijv. achtergrondconcentraties)

OOSTVAARDERSPLASSEN

STIKSTOFNORM GEHAALD

WATERSCHAPSNORM:
< 9 MG N/L

WATERTYPE M14
(STOWA: < 1,3 MG N/L)

ZWANENWATER NOORD-HOLLAND

FORSE NORMOVERSCHRIJDING.
KOLONIE AALSCHOLVERS BIJ
MEETPUNT

WATERSCHAPSNORM:
< 1,3 MG N/L

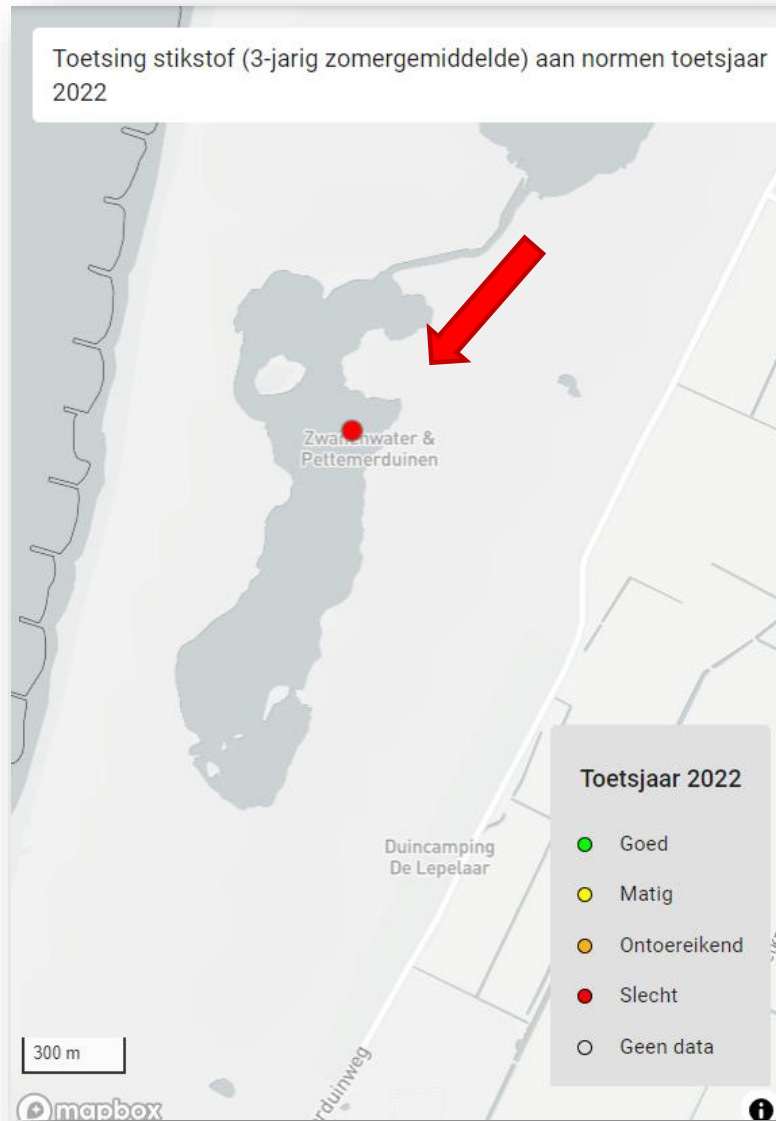
WATERTYPE M14
(STOWA: < 1,3 MG N/L)

IN DE KRW- MONITORING

ZELFDE TYPE WATER (M14),

ZELFDE MEETWAARDEN

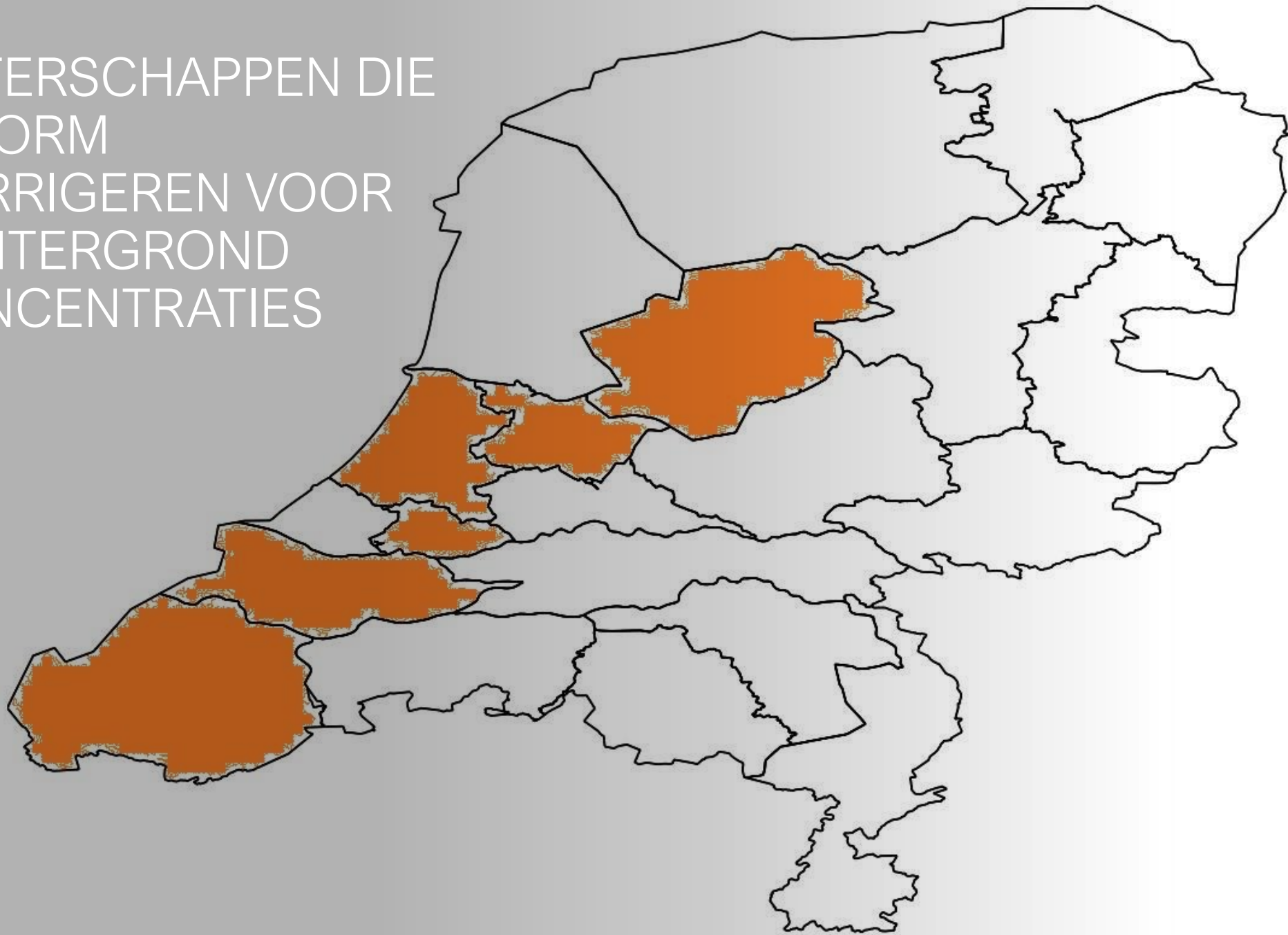
VERSCHILLENDE NORM

WATERSCHAPPEN
DIE P-NORM
CORRIGEREN VOOR
ACHTERGROND
CONCENTRATIES

WATERSCHAPPEN DIE
N-NORM
CORRIGEREN VOOR
ACHTERGROND
CONCENTRATIES

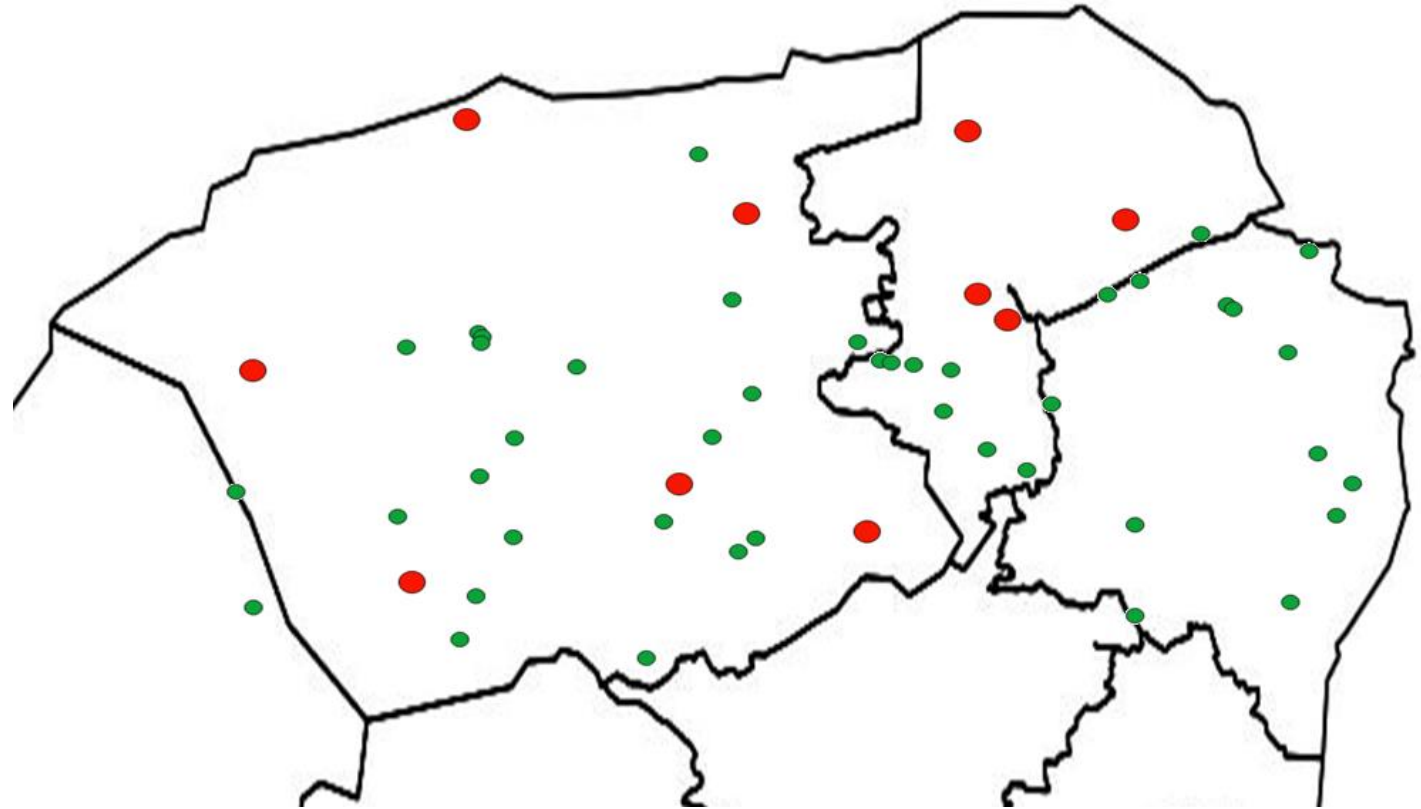
The background of the image is a vibrant blue, filled with numerous water droplets and splashes. In the foreground, there are two prominent water splashes, one on the left and one on the right, with several smaller droplets rising from them. The overall effect is a sense of dynamic movement and freshness. The text is overlaid on the right side of the image, in a clean, white, sans-serif font.

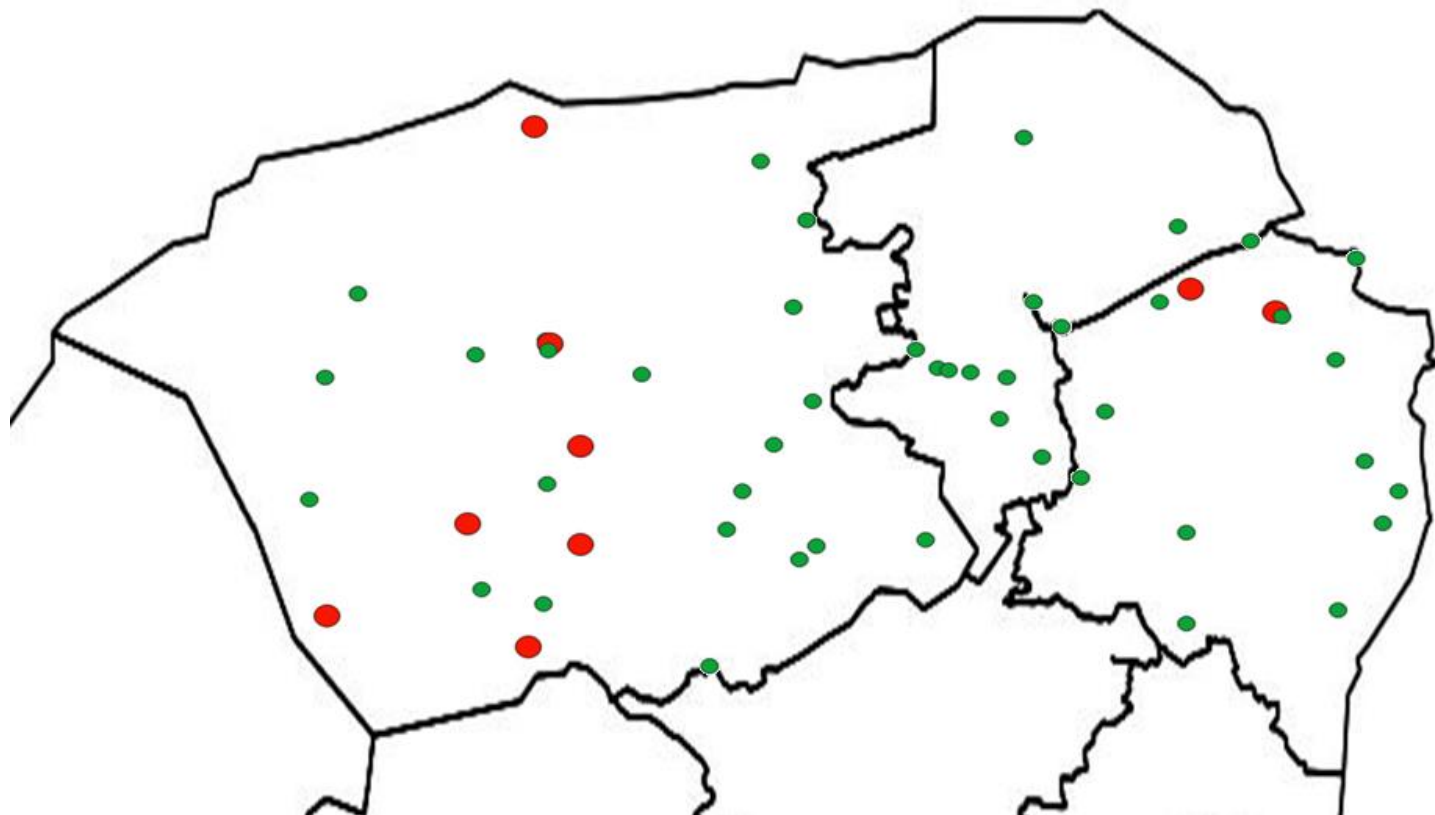
WATERSCHAPPEN
KIEZEN SOMS VOOR
ONHAALBARE
NORMEN

DATASET 2020

FOSFOR DOELBEREIK 2027

T.O.V.
WATERSCHAPSNORM

DATASET 2020

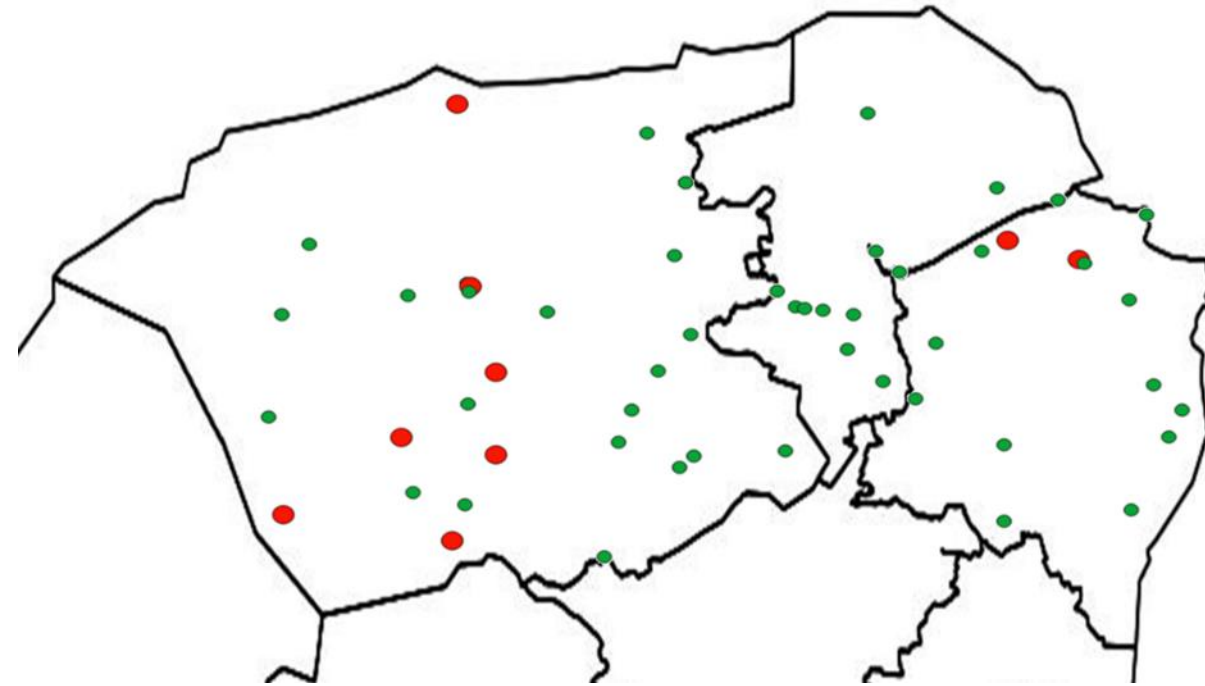
STIKSTOF
DOELBEREIK 2027

T.O.V.
WATERSCHAPSNORM

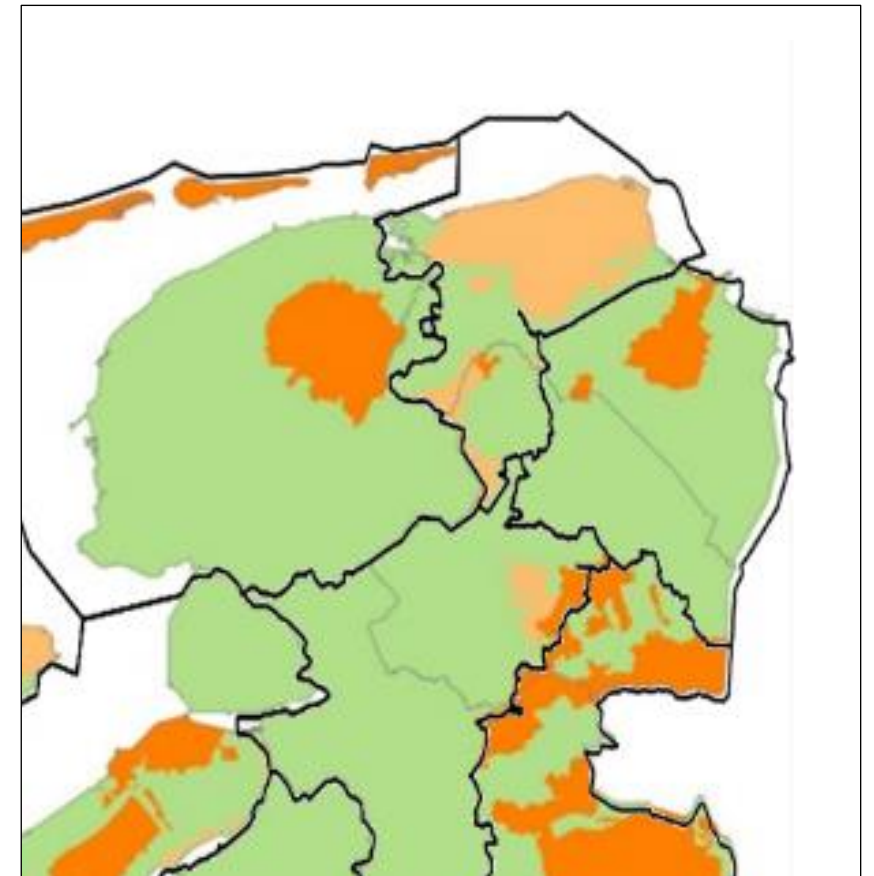
Probleemwateren: Hondshalstermeer; Schildmeer

Probleem: Stikstof (doel in 2027 niet bereikt)

Ecologie: Macrofauna en Waterflora: doel in 2027 wrschl
wel bereikt

Hunze en Aa's

NORMSTELLING SCHILDMEER EN HONDSHALSTERMEER

Schildmeer

- Strenge norm (1.3 mg N/l) in combinatie met wateraanvoer vanuit kanalen (Duurswold) met een soepelere norm (2.8 mg N/l).
- Normstelling is bestuursbesluit i.p.v. doelafleiding.
- Is besloten tot een onhaalbare norm?

Hondshalstermeer

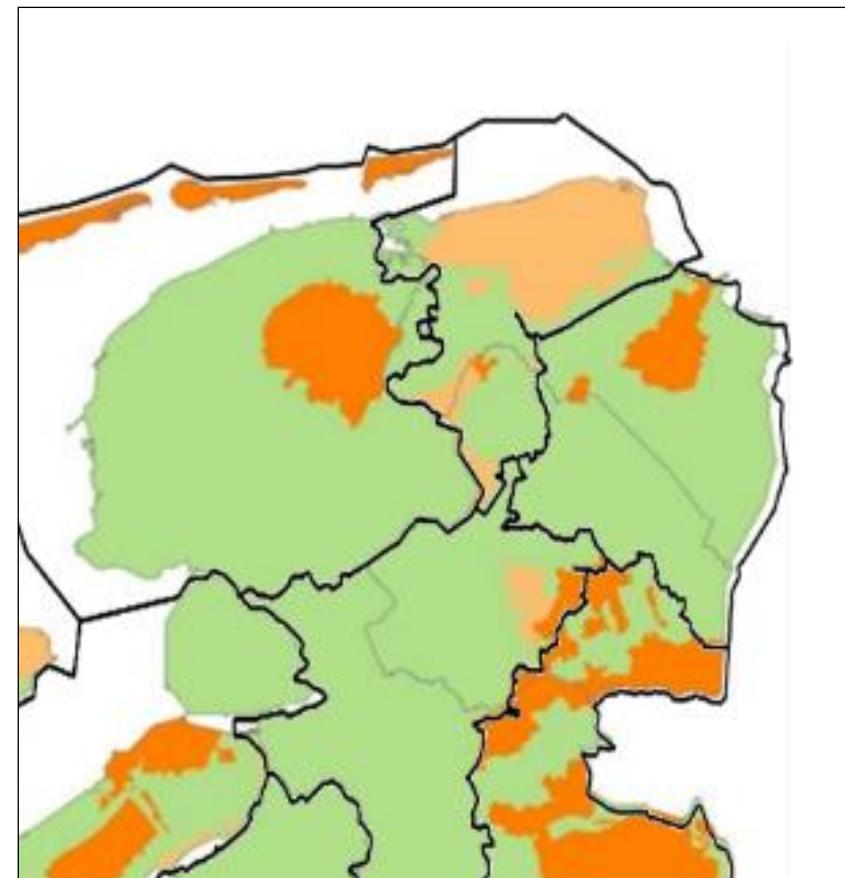
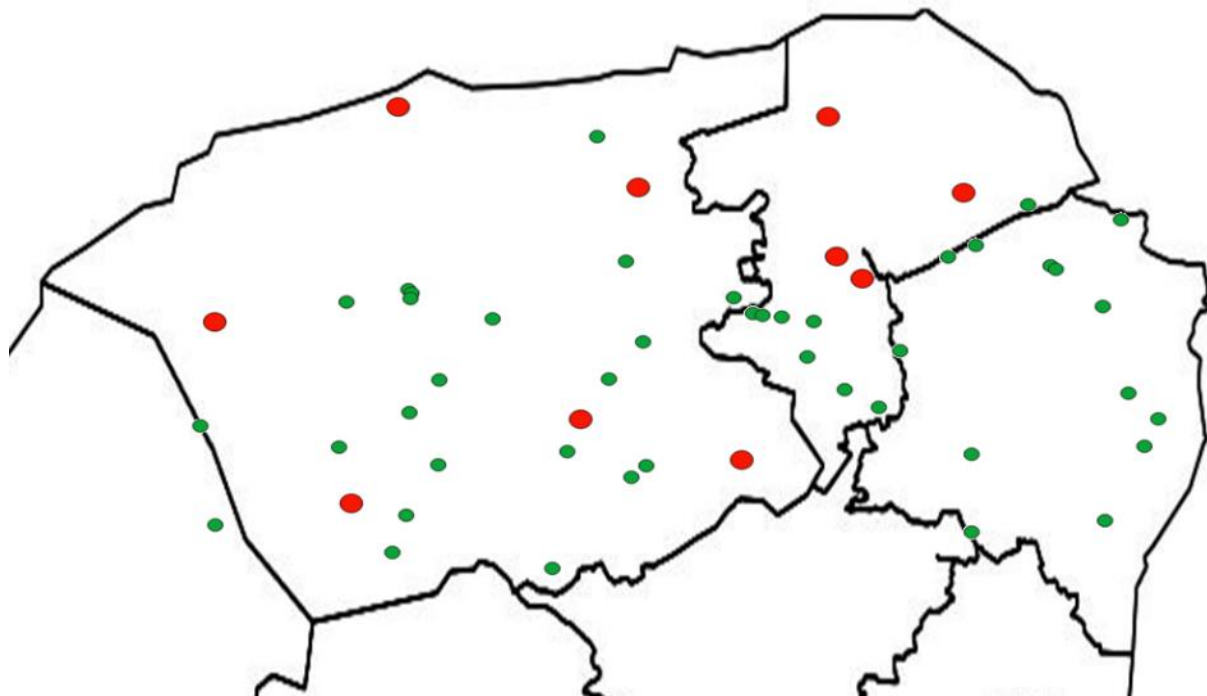
- Strenge norm (1.3 mg N/l) in combinatie met wateraanvoer vanuit kanalen (Oldambt) met een soepelere norm (2.8 mg N/l).
- Normstelling is bestuursbesluit i.p.v. doelafleiding.
- Is besloten tot een onhaalbare norm?

Probleemwateren: Noord-Groningen

Probleem: Fosfor (doel in 2027 niet bereikt)

Ecologie: Macrofauna en Waterflora: doel in 2027 wrschl
wel bereikt

Noorderzijvest

NORMSTELLING FOSFOR IN NOORD-GRONINGEN

Waterschap lijkt onhaalbare doelen te stellen

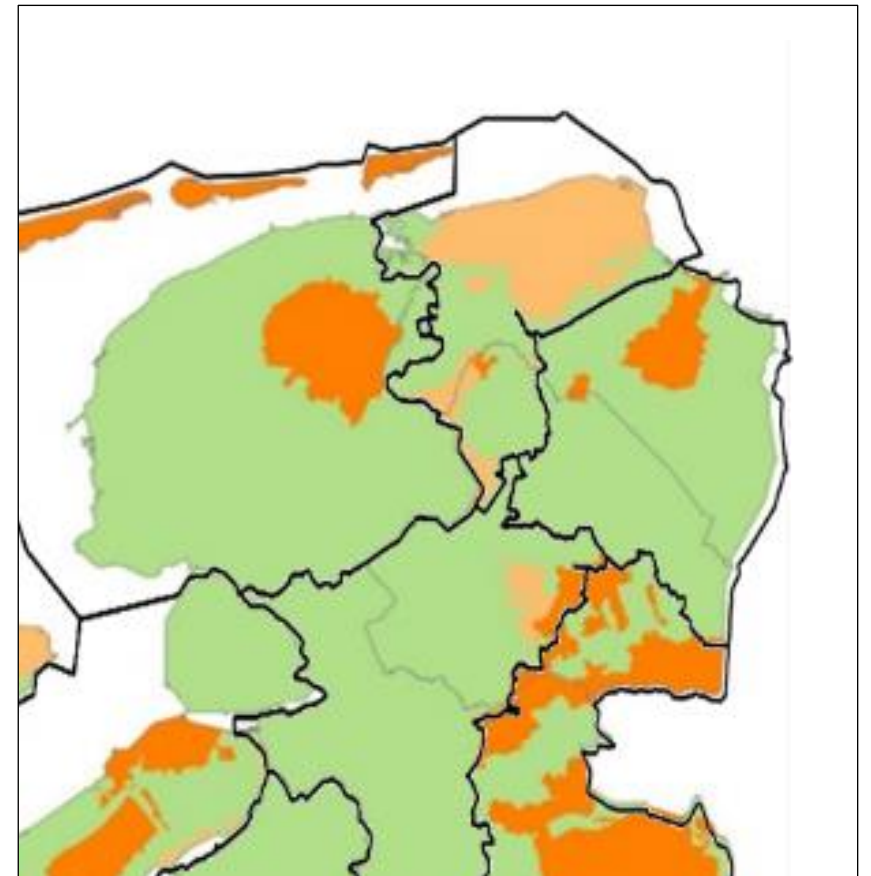
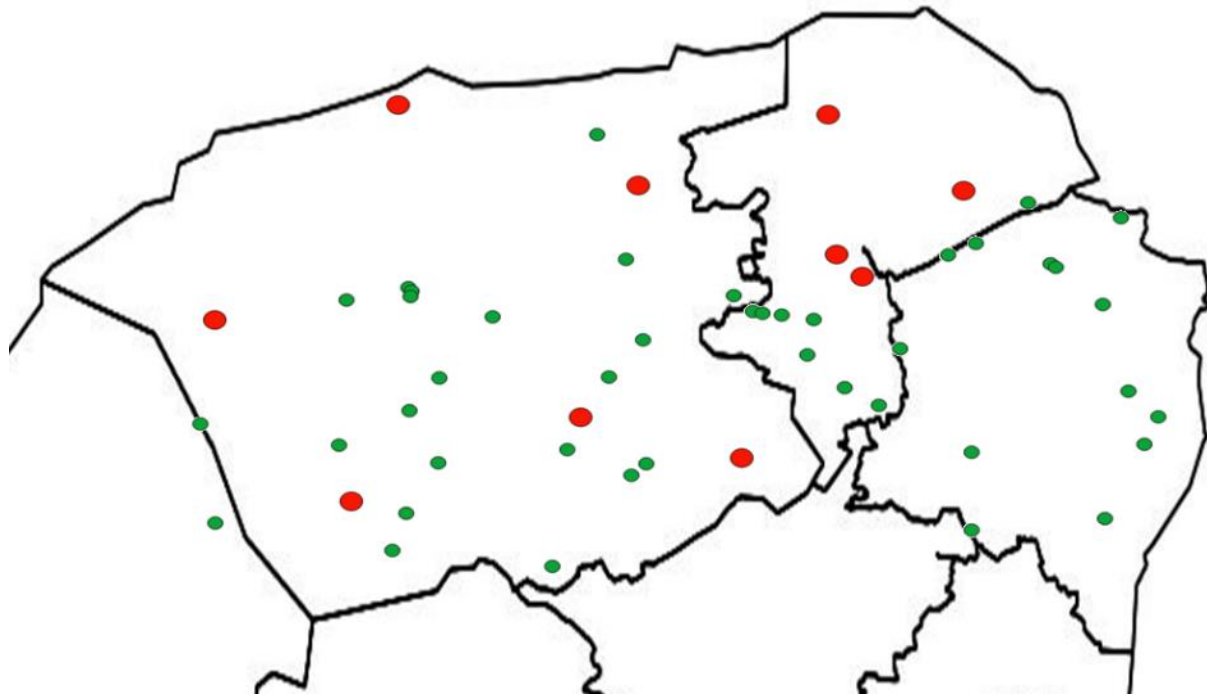
- Achtergrondconcentraties hoger of gelijk aan de P-norm.

Reactie Waterschap Noorderzijlvest

- “Naar aanleiding van het nutriëntenbrononderzoek zijn we bezig met het opnieuw uitvoeren van een doelafleiding. Dit kan leiden tot een voorstel van technische doelaanpassing. We verwachten dit in 2024 af te ronden.”

Probleemwateren: verspreid over provincie
Probleem: soms ecologie, soms stikstof, soms fosfor

Fryslân

Weinig verband tussen ecologie en stikstof/fosfor

(Bron: dataset 2020 doelbereik 2027)

	Macrofauna	Waterflora	Fosfor	Stikstof
NL02L12 Eilanden - poldersloten	o	o	o	o
NL02L9a Friese boezem - grote ondiepe kanalen	o	o	o	vz
NL02L9c Friese boezem - regionale kanalen met scheepvaart	o	o	o	vz
NL02V5b Kleine Wielen	o	o	rz	vz
NL02L16 Noordwestelijke Wouden - regionale zandkanalen	o	o	vz	vz
NL02L9d Friese boezem - regionale kanalen zonder scheepvaart	o	o	vz	vz
NL02L10a Zuidoost Friesland - vaarten met recreatievaart	o	vz	rz	vz
NL02L11 Lauwers	o	vz	vz	vz
NL02L13 Fries kleigebied - zwak brakke polderkanalen	o	vz		vz
NL02L3 Tjonger middenloop	vz	o	vz	vz
NL02L4 Koningsdiep	vz	vz	o	vz
NL02V12 Groote Wielen	vz	vz	rz	o
NL02V1 Friese boezem - overige meren	vz	vz	vz	o
NL02V10 Fluessen e.o.	vz	vz	vz	o
NL02V11 Alde Feanen	vz	vz	vz	o
NL02V4 Laagveenplassen Friesland	vz	vz	vz	o
NL02V9 Sneekermeergebied e.o.	vz	vz	vz	o

DATASET DIE LNV GEBRUIKTE VOOR INTEKENEN NV-GEBIED (METINGEN 2020-2022)

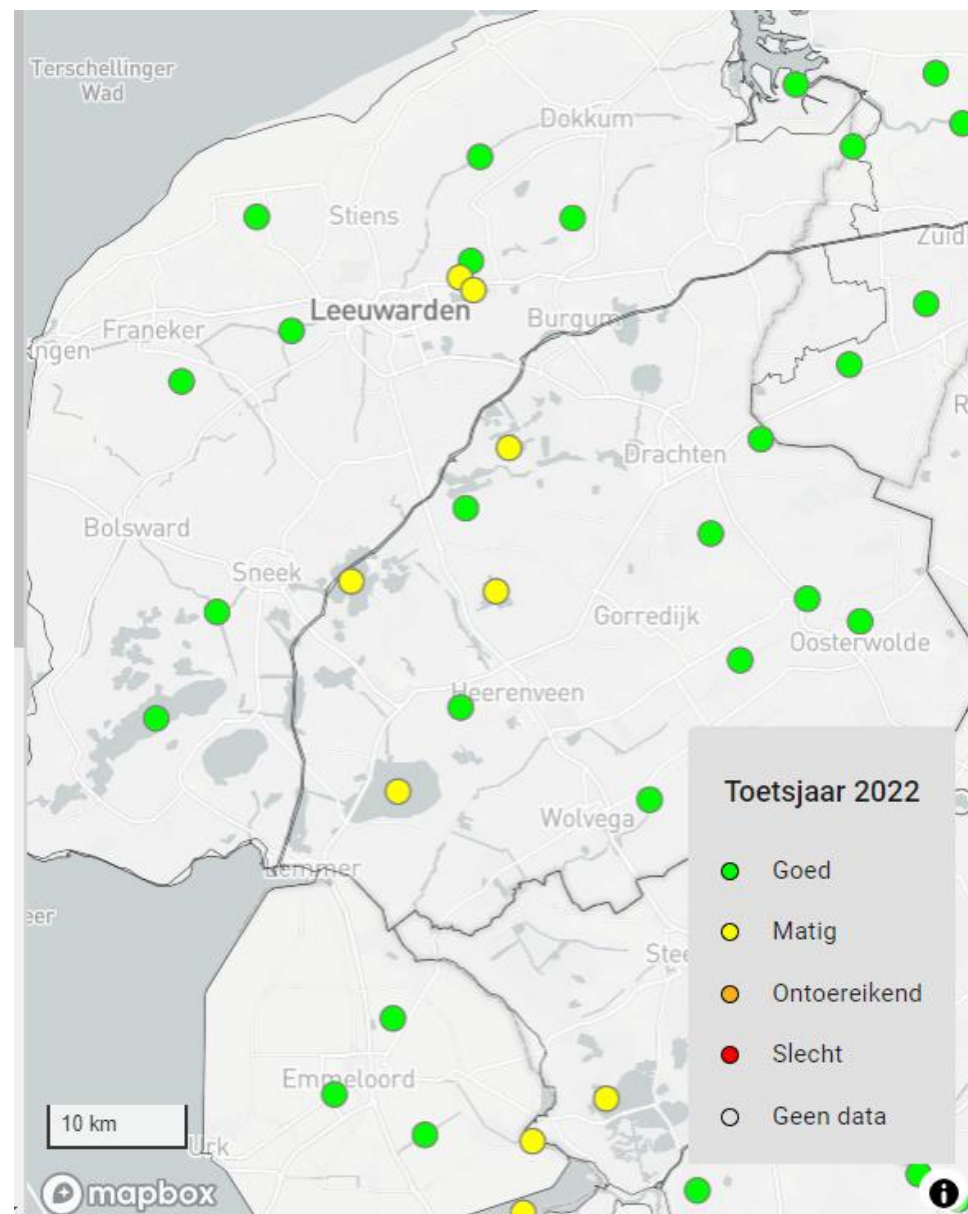
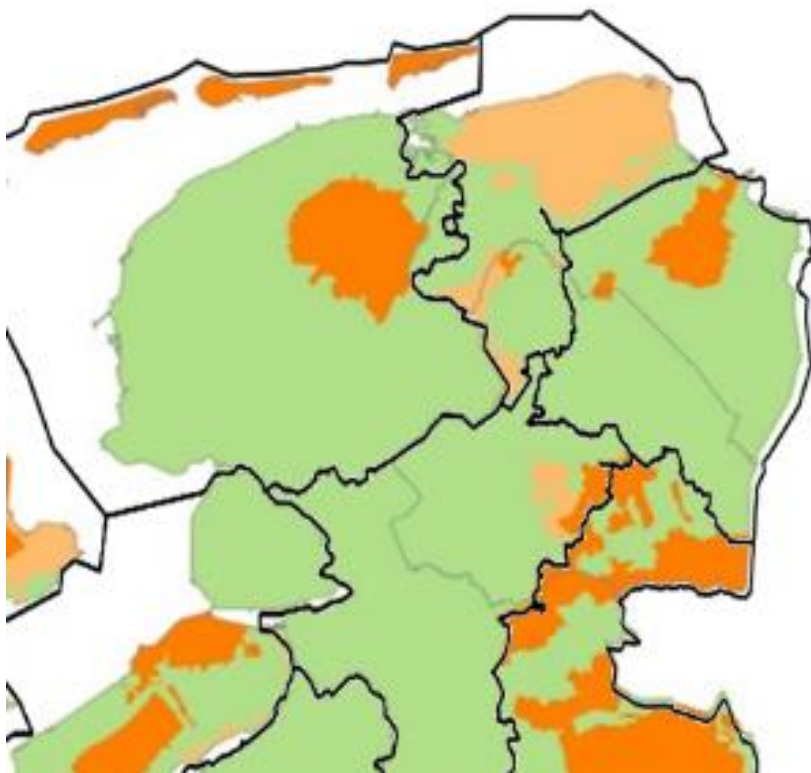
Probleemgebieden stikstof

- Eilanden, poldersloten
- Friese boezem – overige meren
- Lauwers
- Groote Wielen
- Laagveenplassen Friesland
- Kleine Wielen
- Sneekermeergebied

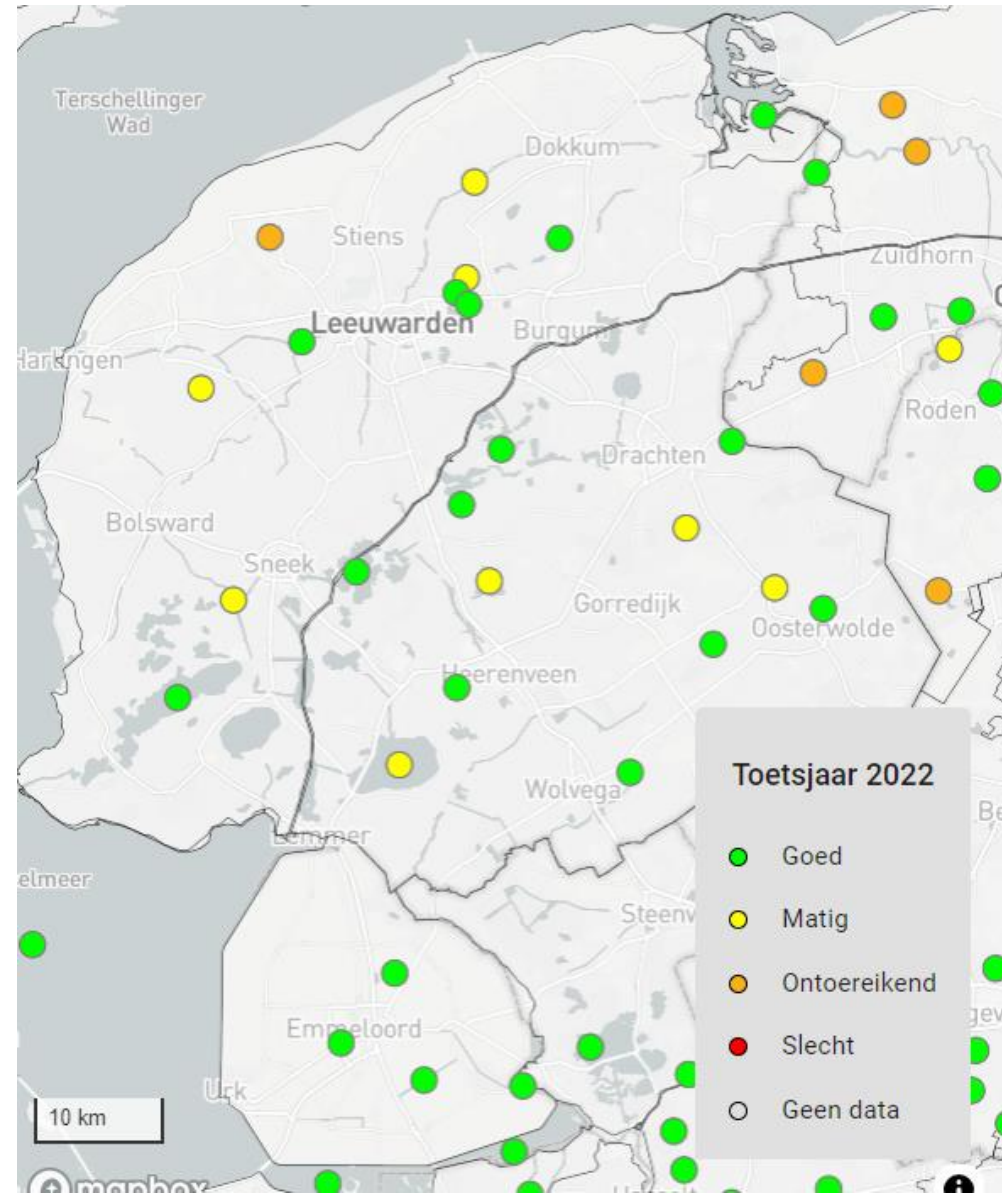
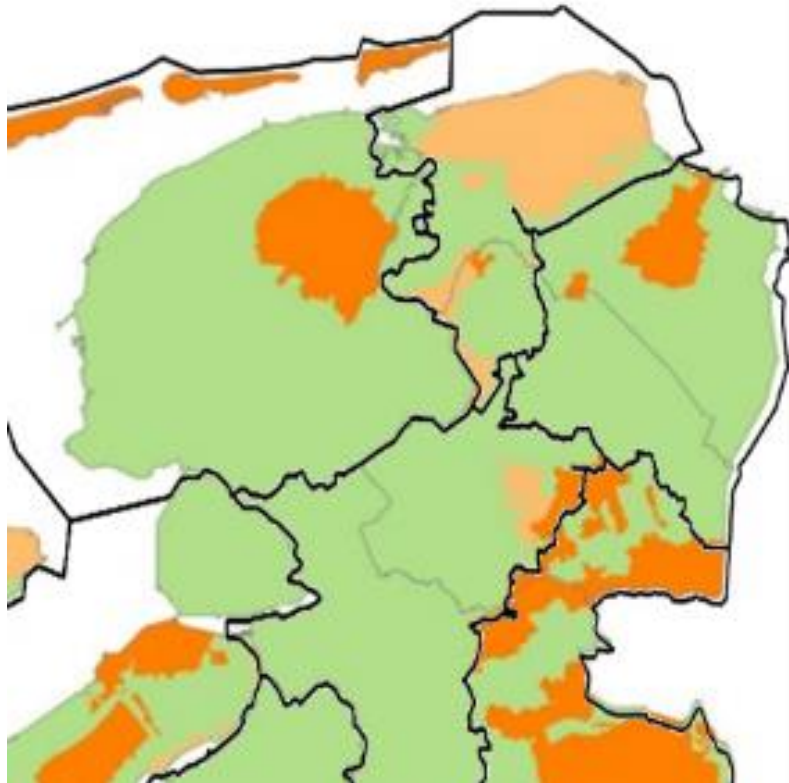
Probleemgebieden fosfor

- Eilanden, poldersloten
- Friese boezem, overige meren
- Groote Wielen
- Laagveenplassen Friesland
- Kleine Wielen

TOETSING STIKSTOF (3-JARIG ZOMERGEMIDDELDE) AAN WATERSCHAPSNORM

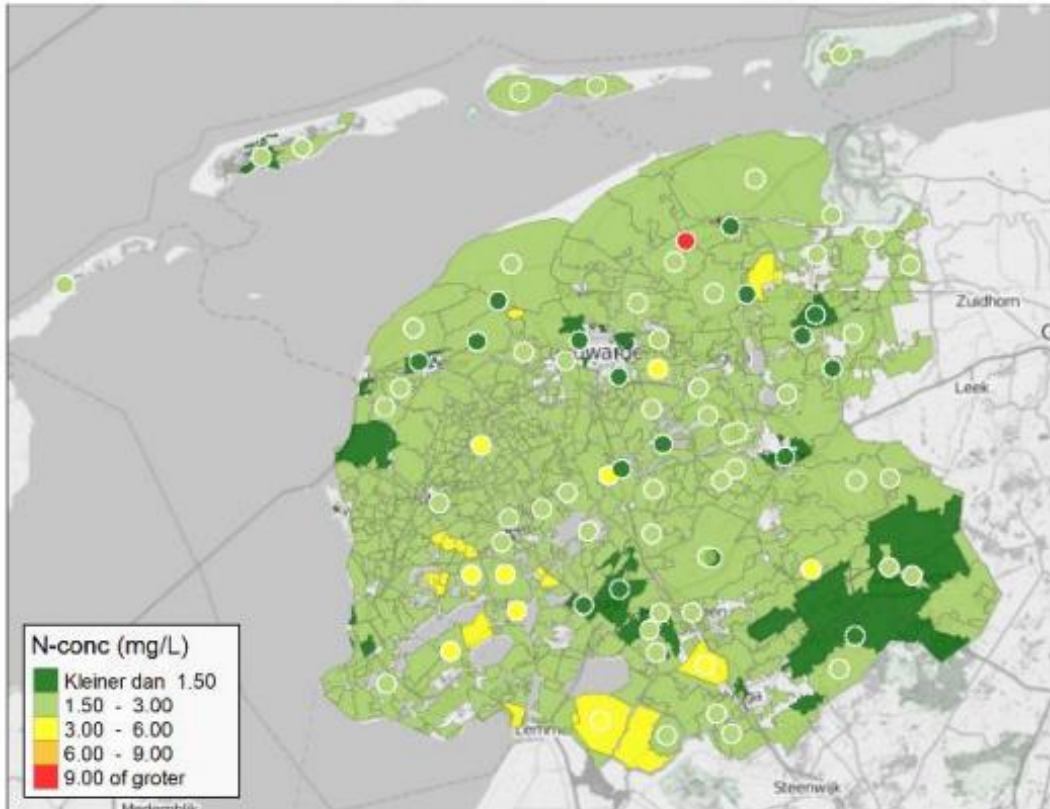
TOETSING FOSFOR (3-JARIG ZOMERGEMIDDELDE) AAN WATERSCHAPSNORM

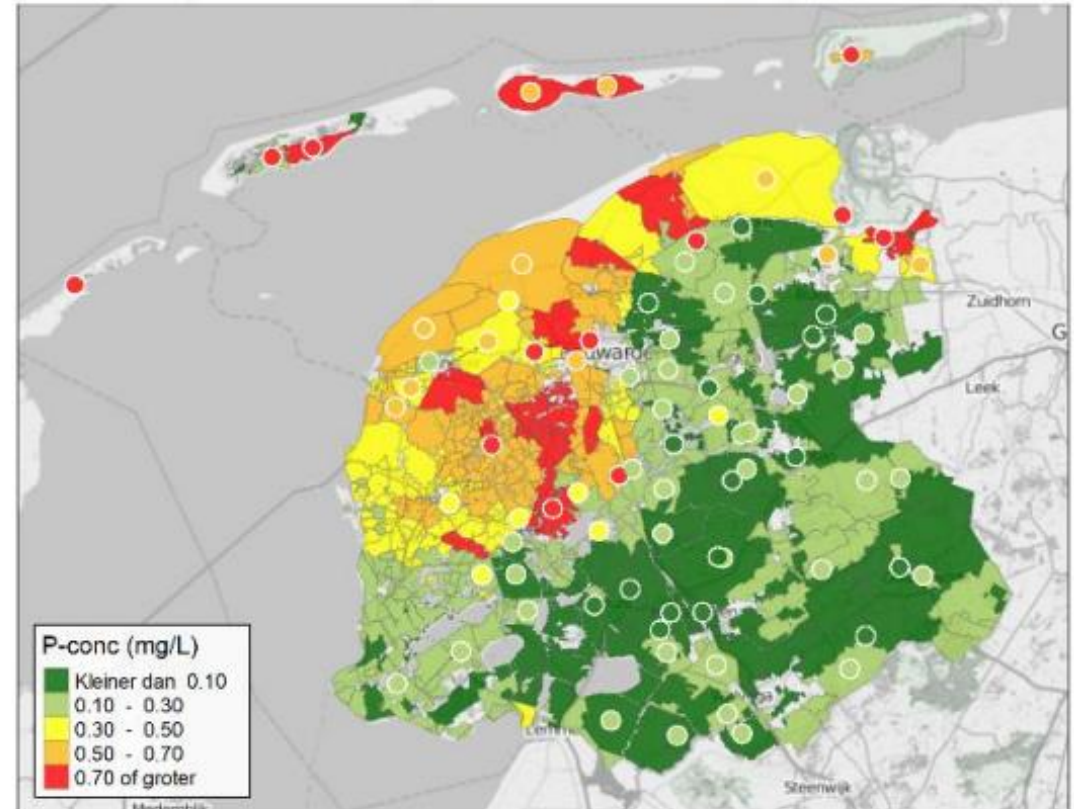
VOORSPELDE EN GEMETEN N- EN P-CONCENTRATIES OPPERVLAKTEWATER

(BRON: BODEM- EN WATERKWALITEIT IN BEHEERGEBIED WETTERSKIP FRYSLÂN; NMI, 2018).

Voorspelde zomergemiddelde N-conc (2012-2018)

Voorspelde zomergemiddelde P-conc (2012-2018)

CONCLUSIES T.A.V. FRIESLAND

NV-gebied lijkt vrij willekeurig
ingetekend

N-normen niet gecorrigeerd
voor achtergrondconcentraties;
P-normen deels gecorrigeerd
voor achtergrondconcentraties

VERANTWOORDELIJKHEID WATERSCHAPPEN

1. Vanuit welke bron komt welke hoeveelheid stikstof en fosfor? Bronnenanalyse voor alle KRW-waterlichamen geeft dit inzicht.
2. Bronnenanalyse geeft kwantitatief inzicht in de achtergrondbelasting (waar je geen invloed op hebt) per KRW-waterlichaam.
3. Per KRW-waterlichaam toetsen of het gestelde stikstof- en fosfordoel reëel zijn.
4. KRW-doelen aanpassen in gebieden waar de achtergrondconcentraties nabij of zelfs hoger liggen dan de huidige KRW-doelen.

WAT GAAT ER MIS BIJ SOMMIGE WATERSCHAPPEN?

- Juli 2016: bronnen onvoldoende in beeld. Onderbouwing N- en P-norm ontbreekt te vaak. Moties aangenomen in Tweede Kamer om 'bronnen' en 'normen' op orde te maken.
- Februari 2024: Menig waterschap heeft 'bronnen' en 'onderbouwing N- en P-normen' onvoldoende op orde.
- Sommige waterschappen zeggen dat het een politieke keuzes is om vast te houden aan onhaalbare normen
- Het doel (de ecologie!) is op grote schaal uit het oog verloren

UNIE VAN WATERSCHAPPEN

“Je wilt weten uit welke bron welke hoeveelheid nutriënten komt [...] Tussen waterschappen zijn er verschillen in hoe bronnenanalyses zijn uitgevoerd. Lang niet alle waterschappen hebben ze uitgevoerd of in hetzelfde jaar uitgevoerd”

“Het ministerie van LNV is verantwoordelijk voor de kaarten, wij zijn als Unie van Waterschappen niet verantwoordelijk”

ENKELE CITATEN UIT TECHNISCHE BRIEFING UNIE VAN WATERSCHAPPEN (JANUARI 2024)

Waterschappen hebben na 7 jaar hun zaken nog niet op orde

- Bronnenanalyses verschillend of niet uitgevoerd
- Waterschapsnormen voor N- en P- te vaak onvoldoende (niet) onderbouwd
- De **absolute hoeveelheid** die de landbouw verliest naar het water is relevant. Waterschappen hebben die gegevens niet landelijk beschikbaar.
- Unie van Waterschappen kijkt weg: “Het is niet ons beleid”.

Adema leunt op gemankeerde data waterschappen

Ingekleurd zijn gebieden:

- Waar de waterschapsnorm wordt overschreden in 2020-2022
- Waar >19% aandeel is van de landbouw, volgens globale bronnenanalyse 2010-2013 WUR, waarin onzekerheden groot zijn.

NOORD-NEDERLAND

HET GROOTSTE PROBLEEM VOOR HALEN KRW-DOELEN?

GROOT PROBLEEM HALEN KRW-DOELEN ZIT BIJ ZWARE METALEN ('ONE OUT ALL OUT')

Waterschappen Noord-Nederland

- Seleen
- Kobalt
- Zilver
- Ammonium

Wat is er aan de hand?

- Massaal aantal normoverschrijdingen
- Geen (nauwelijks) vooruitgang
- Doelbereik 2027: in hoge mate onzeker
- Focus: geen (weinig)

ACHTERGRONDBELASTING, UIT DE LANDBOUW OF ERGENS ANDERS VANDAAN?

- Waterschappen hebben bronnenanalyse voor zware metalen en ammonium in hoge mate niet op orde
- Grondwater lijkt grote bijdrage te leveren aan normoverschrijding in oppervlaktewater. Zout water: zilver, boor en arseen. Zoet water: barium, kobalt en arseen.
- De (historische) landbouw kan een bron zijn
- Industriële lozingen (uit het verleden) kunnen een bron zijn
- We weten het allemaal niet
- Norm is vaak niet gecorrigeerd voor de achtergrondbelasting

CONCLUSIES

Waterschapsnormen geregeld onvoldoende onderbouwd (bronnen onvoldoende in beeld)

Het stellen van onhaalbare N / P- doelen kan een politieke keuze zijn van een waterschap

De normen en herkomst van zware metalen verdient aandacht (vanwege 'one out all out'-principe)

GRONDWATER

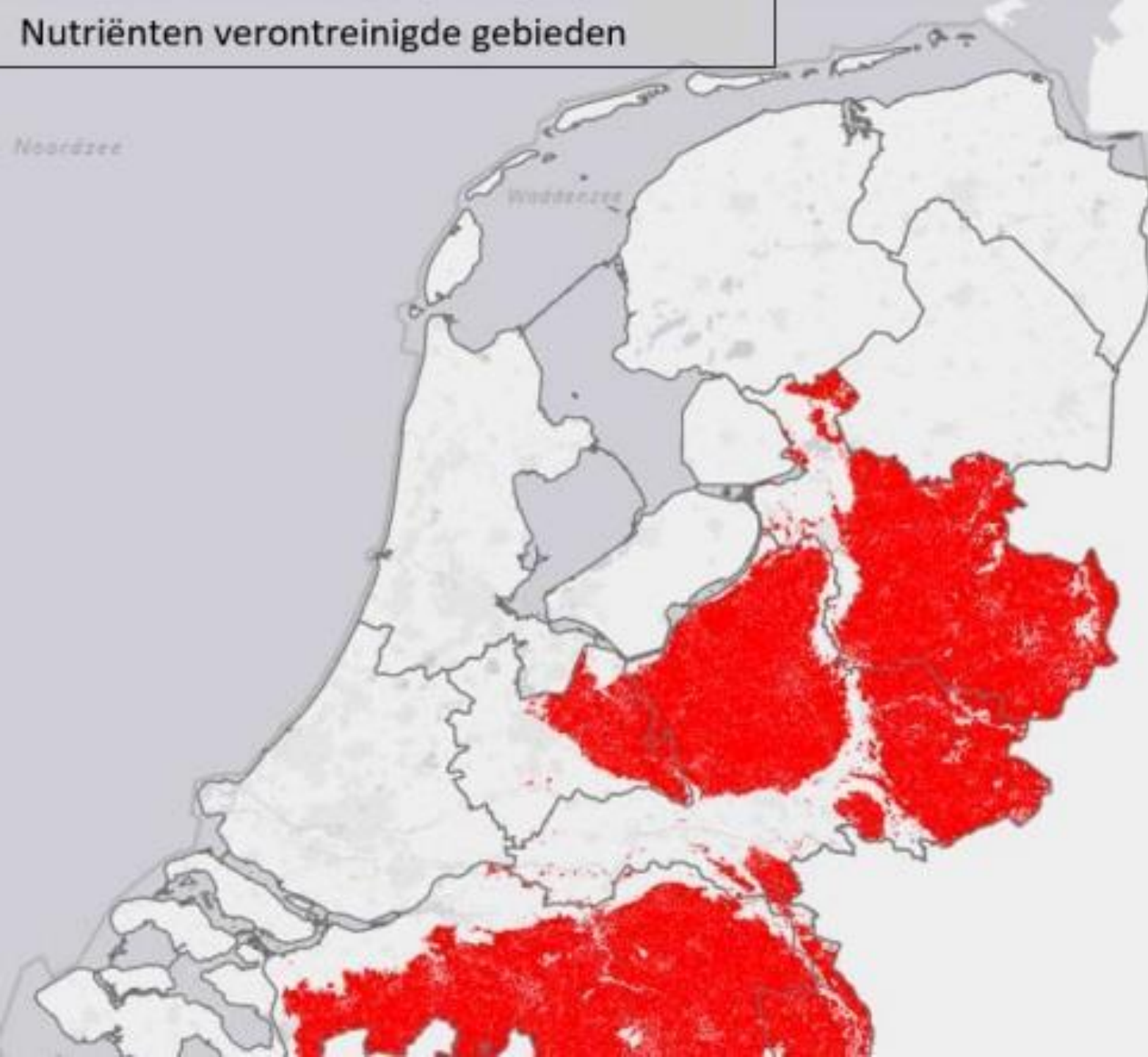
R-01326

Rijkswaterstaatsdienst
en Milieu
Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

www.rivm.nl
030 27 491 11

Nutriënten verontreinigde gebieden

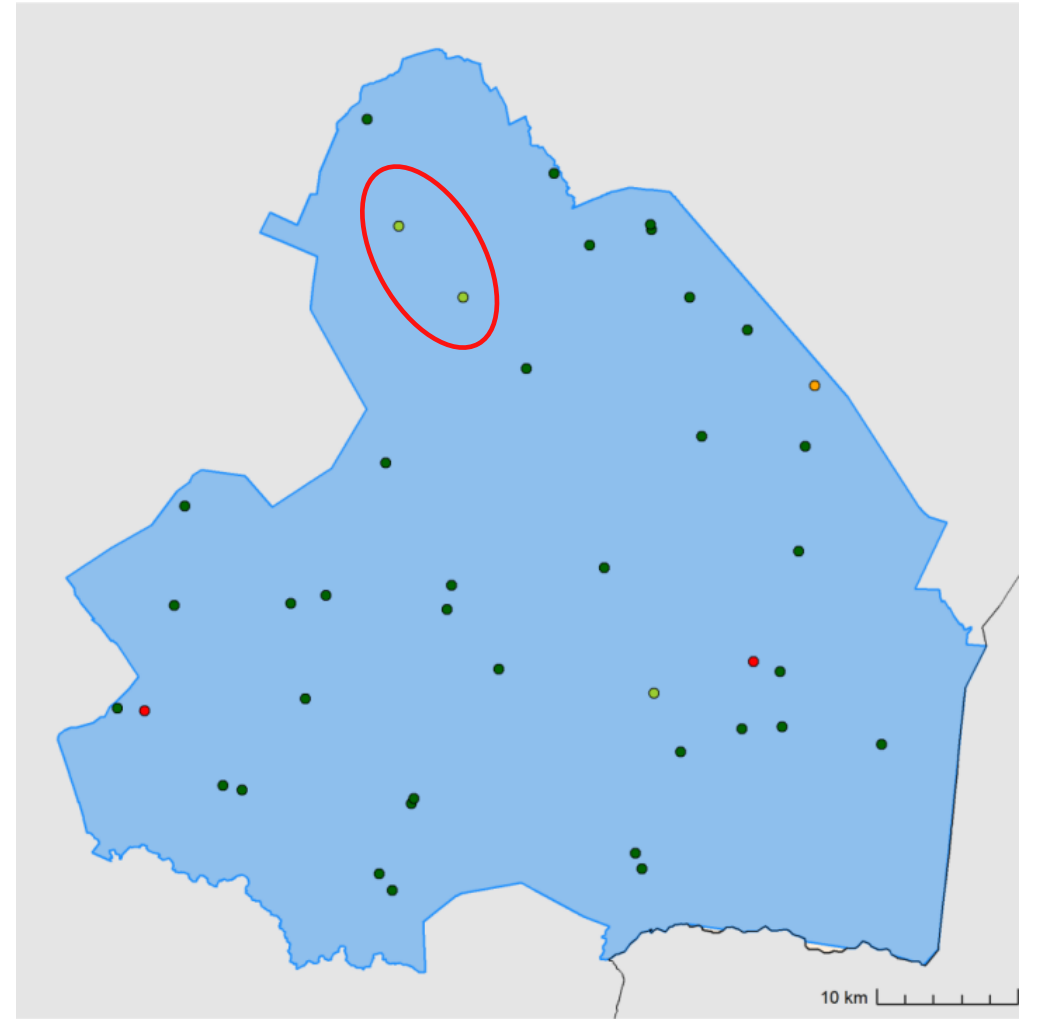
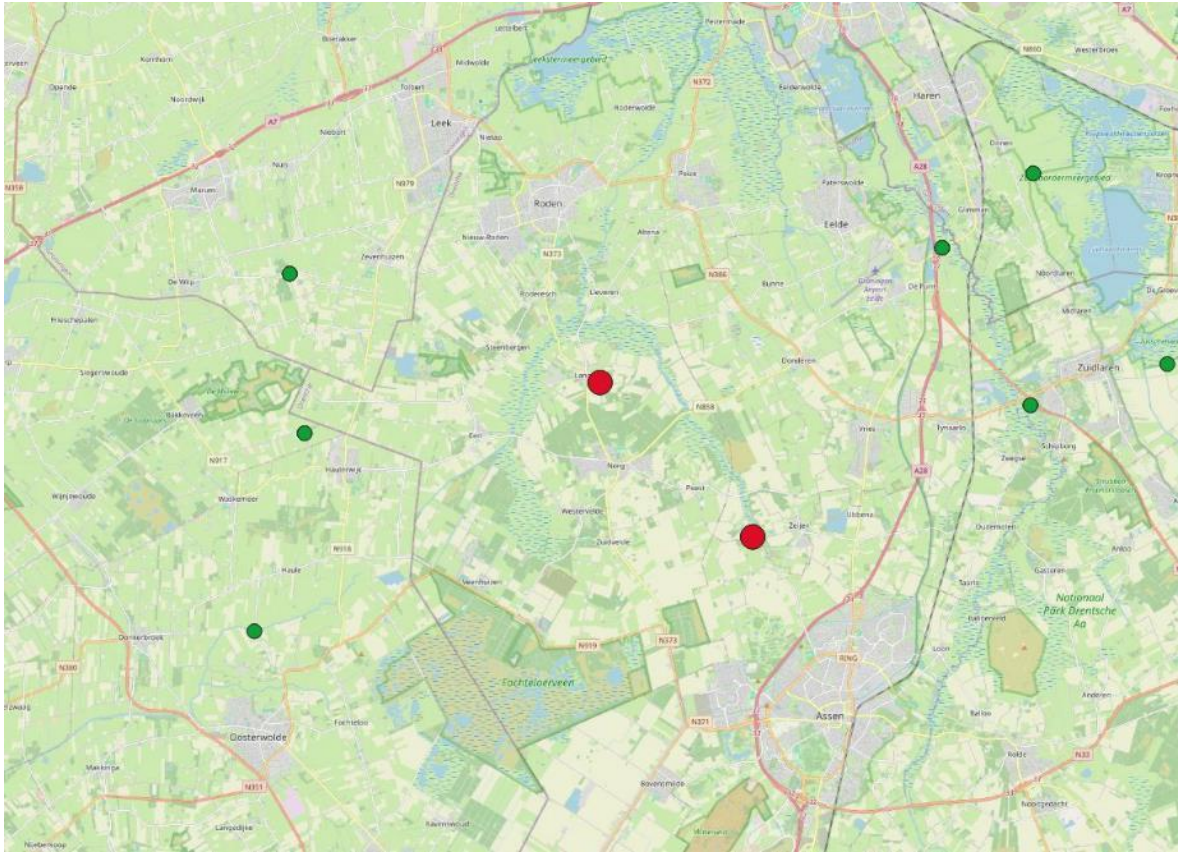
‘KAART ADEMA’
MET VERVUILD
GRONDWATER

Groundwater Quality

Groundwater average annual nitrate concentration

LANDBOUWRAPPORTAGE
EUROPESE COMMISSIE

Whole Territory Approach (WTA)

● <25 ● [25,40) ● [40,50) ● ≥ 50 NO3 Average mg/l

VERSCHIL IN METINGEN

Brussel kijkt naar grondwater op diepte van 3 – 15 meter op vaste meetpunten (niet direct onder de bouwvoor)

Nederland kijkt naar grondwater op diepte 1 – 2 meter, wel direct onder bouwvoor

CONCLUSIES

Het is een politieke keuze om de hoeveelheid nitraat direct onder de bouwvoor te meten. Dit is de plek waar je de grootste hoeveelheden meet.

Het is ook een politieke keuze om iets dieper te meten (nitraat is deels afgebroken), op representatieve locaties.

FEIT: NEDERLAND STUURT
'VERVUILDE' GEGEVENS NAAR
BRUSSEL'

EUROCOMMISSARIS SINKEVICIUS:
"KIES LOCATIES WAAR
LANDBOUW SUBSTANTIEEL
INVLOED HEEFT"

CONCLUSIVE: IN NEDERLAND
BLIJKT GEEN ENKELE OVERHEID
VERANTWOORDELIJK

A wide river flows from the foreground towards the horizon. The sun is low on the left side of the frame, casting a golden glow across the sky and reflecting on the water's surface. The sky transitions from a bright orange near the horizon to a clear blue at the top. In the distance, a line of trees and a few buildings are visible against the sunset. The right bank of the river is covered in dry, brown grass and some evergreen shrubs.

EINDE